

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közül minden hirdetőt egy negyed-szelet sorától három krajczáért póg pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben a „Világ” szerkesztő hivatalában (Uri-utca 450 sz. a. Horvát-házban 1 emel.) felévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a cs. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés, a Világ szerkesztő-hivatalának cím alatt kérték beküldetni.

Tartalom.

Észrevételek az Országgyűlés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt. — Fővárosi hírek és események. Kinevezések. — Pesti Józsefvásár. — Országgyűlési tudósítás. Előleges közlések (a mart. 19. 20. 21-kei kerületi és országos ülésekről mindkét táblán.) Részletes leírása a CXXd. országos ülésnek a t. k. k. és Rónélt. 13kán. Beszéde a nngu elnöknek a megyei választások és tanácskozások szabályozása végett készült törvényjavaslatra nézve. B-d megye követének beszéde a mart. 5kei CLXVd. kerületi ülésben az adó-ügy iránt. — Pozsonyi hírek. — Megyei közlések: Pest, Bihar, Turóc és Csongrád megyék közgyűléséről. Spanyolország (A csend az országban helyreállni készül. — Uj hírek szerint újabb összeesküvés. Alicante elfoglalva. Salamanca ur's az alicantei zendülők. Rota törvényszéke Madridban visszaállított.) — Nagybritannia (Londonban lakoma O'Connell tiszteletére.) — Franciaország (A pécsetör válasza a párisi érsek emlékiratára. Páris erősitvényeiről 'sat.) — Olaszország (Könyvgyűjtés Szardíniában egy Konstantinápolyban alapítandó könyvtár számára.) — Németalföld (Törvény a vagyon-adó tárgyában.) — Helvétzia. Németország (Orkánok.) — Orosz és Görögország.

Egyesületi és intézeti közlések: Magyar gazd. egyesület. — Nyilvános énekiskola. — Hírlapi kalászkó. — Hivatalos és magán hirdetések. Gőzhajók járása. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizálás.

Pest, martius 23. 1844.

Észrevételek

az Országgyűlés elibe terjesztett büntető-törvénykönyv-javaslat iránt.

Honi törvényeink fő hiánya a büntetőtörvényekben van, mellynek pótlására az 1840. országgyűlésből számos egyénből álló választmány küldetett ki, 's ez fardhatlan szorgalommal tervet készített. Azon közlésekre méltó számos intelligencia, melly abban egyesülve volt, e feladatnak egész kiterjedésben megfelelt, 's hibául legfőkébb azt hozhatni föl, hogy igen tökéletes munkát szándékozott készíteni, 's minden pártvéleménynek eleget tenni, melly nagy feladat az emberi tökéletesség mellett alig képzelhető, 's lehetővé teszi az elkerülésének megkísérlése complicit munkát kíván, melly azokat még inkább könnyíti. Az előtűnk lévő munkát általában csak akkor tartom alkalmazhatónak, ha a nemzet minden polgára azon kifejlődési lépcsőhöz közelít, mellyen a választmányi tagok tündökölnék; de magunk körül tekintvén fájdalommal tapasztaljuk, hogy a népevelés még csak tervezet, és későre várhatjuk azon sikert, hogy honon több millió lakosai azon emberiség, 's igazság magas érzelmének felfogására képesek legyenek, melly a tervben feltételeztük.

Minden lépten, 's minden tárgyban külföldre szeretünk hivatkozni, és az utánzás — nemzeti nyavalyánkka lön, pedig a latin közmondás szerint: omnis comparatio claudicat. A jónak elfogadása mindig dicsegetés, de csak caeteris paribus. hasznos az utánzás. Meg kellene gondolnunk, hogy a külföld 100, 200 évvel ezelőtt kezdett már ahoz, mibe mi most kapunk, és hogy sok phasisek ment keresztül, míg jelen állapotra jutott; mi ezeket mind át akarjuk ugrani, 's a siettetésivágy időt sem enged annak komoly megfontolására: mi különbség van alkotmány, szokás, nemzeti szellem, néprtelem, sőt helyezeti 's éghajlati tekintetben közöttünk, és Északamerika, Angol, Francia- és más országok között. Szorgalmas méhek példájára mindenünön a jót magunkévá akarjuk tenni, csak az kár, hogy ezen üdves törekvésben nem bírnak ugyanezen állatok ügyességével; mert ők minden virágból, minden levélről csak azt szedik, melly rendszerített építményökbe illik, és miből tiszta mézet és viaszt készíthetnek, minden heterogeneum elmelőzésével, azért elő is állítják a mesterművet. Mi is sokat, igen sokat elfogadhatunk a külföldtől, csak a harmoniára vigyázzunk, melly nélkül a föld kerekén jó semmi sem lehet; ennél fogást szedjük fel mind azt, miből körülményeink és nemzeti szellemünk szerint mézet készíthetünk, de ovakodjunk, nehogy a mi másutt méz, nálunk méreggé változzék, 's az alkotmányos életben disharmoniát szüljön. Illó, hogy az emberiség tekintete emelkedjék, és mindenkinek adassék meg a magé; ámde arról sem kell megfeledkezni, hogy, ha Isten előtt mind egyenlők vagyunk is, ez egyedül csak Isten irányában van így, és a magunk-közi egyenlőség csak a lelki tekintetben áll: de testileg ez annyira hiányzik, hogy tökéletesen egyenlő ember kető sem létezik, azért lelkünk testbe szorulván, megszűnik az egyenlőség. A philosophusok — vagy legalább kik azokól tartatnak — közt is sok tulzó van, kik a lélek magán-állapotja, 's annak testteli összeköttetése közt különbséget nem tesznek, mégis ez oka, hogy nem minden philanthropicus eszme gyakorlatban alkalmazható, és mire vezet az egyenlőség elve, ezt legelevenebben mutatta meg a francia forradalom.

Közel állunk azokhoz, kik kevéssel meg nem elégszenek, és sokat kívánván elesnek céluktól; mert ezt vagy el nem érik, vagy ha igen, nem tapasztalják azon sikert, mellyet a perspectivumban szépnek látszó rajz ígért. — A külföldet nemcsak utánozni, de tulhaladni is akarjuk, és mit a legszabadabb elvű alkotmányok behozni nem mertek, azt kívánjuk megkísérleni. Illyen a halálos büntetés megszüntetése, mellyet sem Északamerika, sem Angol, sem Franciaország még nem merészelt; és ha a toskani csekély-területű nagyhercegségben, mellynek népessége már 2000 év előtt műveltség által más nemzetek fölött kitűnt, annak eltörlését be lehetett hozni, abból még nem következethet, hogy tehát nagy terjedelmű országokban, hol a népevelés nagy részben még nem is ismeretes, szinte czélirányos legyen; sőt épen azon körülmény, miszerint a halálbüntetés ott is-

mét visszaállított, mutatja, hogy annak rögtön megszüntetése, kivált nagyobb terjedésű állományokban, nem tanácsolható kísérlet. Igaz, hogy II. József császár az ausztriai birodalomban a halálos büntetést megszüntette, de maga tapasztalta, hogy kivétel nélkül meg nem állhat, mert Hórát és Gloszkát életöktől megfosztatta, és kevés év múlva maga hűzta azt vissza. De II. József császár a halálos büntetés helyett még írtózatokat rendelt, mellyek a büntölt elretenthettek; sok előkelő családbeli, kik gályarabságra, vagy nyilvános utczaséprere ítéltettek, inkább szenvedni volna a halált; de az előtűnk lévő törvényjavaslat, a hazaárulónak, felségsértőnek, a borzasztó szülegyilkosnak, 'sat. így a legundokabb vétkekeknek a kerületi börtönökben egészséges lakot, jó ruhát, szelid bánást tervez, és minden testi büntetés megszűntése után, a személyes letartóztatás egyedüli büntetése, melly azonban a rabok nagyobb részének azzal pótolatik, hogy kényelmes állapotba helyeztetnek, mintsem szabad lábón valaha voltak, és melly kényelmes állapotot számtalan hazánkfa még véres verítékekkel sem szerzhettek magának. Ez által nehezen érnök el a büntetés azon kellékét, hogy másoknak elijesztő például szolgáljon, sőt azokat, kik rótség-, vagy szerencsétlenségéből élelmöket meg nem szerzhettek, arra ingerlendi, hogy bünt követzenek el, így majd a rabok számtalan polgártársaiknál jobban fognak élni, habár ezeknek szájak elől vétetik el a keservesen szerzett kenyér: mint p. o. nem régy egy magyar gyalog katona, ki századával egy várbán vágyzott, a tábornok előtt azon kérését jelenté ki, hogy capitulatióját, mint vári rab, töltsesse ki, és a miért-re azt felelé, mivel jobb sorsuk van mint nekünk. Midőn a közember illy hasonlatosságokról gondoskodik, nem reménylheti, hogy a büntetés javítsa a gonosztevéket, mert ha, 10,000 közt egy találatik, ki tanítás, vagy gondolkodás után irtózik a büntölt, 's megjavul, 1000 javul a büntetéstől elrettenés miatt. Köz-népünk jobban kedveli a henyélet mint a munkát, és ha élete és hátulja az új törvények által mentesítetik, boldogabb állapotot nem kívánhat, mint e nagy társaságban gond nélkül megláthatni. Még kecsgetőbb a bün elkövetése, ha azon javaslat elfogadtatnék, hogy a kamarai jószágokban gyarmatok állíttassanak, hol minden megjavult, — szinlett vagy igazi — azt csak Isten tudja — gonosztevének 40 hold föld adassék. A becsületes zsellér — ki lakhelyén a nagy népesség miatt szorgalmának mezőt nem talál, és a fentirt jótéményért hiába zöregt, mellynek negyedrésze is boldogdá tenné, mivel a szegény de becsületes ember az ország gyámoltására nem érdemesítetik, — kénytelen valami bünt elkövetni, hogy ha családja addig megélhet míg ő szép's jó tartás mellett börtönzés idejét tölti, ennek elmulta után jobbult mutván, — melly szívének könnyebben esik, mint a kétségbeesésből elkövetett bün — családja boldogságának alapot vehessen, és a 40 hold kanaánföld elnyerésére qualifficaltassék.

A büntetés tulajdona: boszulni, javítani és elretteneni; azért a büntetésnek fájni kell, de mivel ez a büns egyénisége szerint különbözik, és egyik fel sem veszi azt, a mi másnak fájt, azért a büntetésnek a büns polgári állása, lelki és műveltségi állapotjához mérendő A mi nem fájt, az nem büntetés, az nem javít; kinek a dorgálás, vagy szabadság elvesztése nem fájt, annak az nem büntetés; ugy emlékezem, hogy egy számtalanszor megverettet rabnak al-testrésze annyira megmoptult, hogy néhány itze borért 25 pálcázat könnyeden kitartott, azért büntetés alá kerülvén, nem leheté őt pálcázatúesekre itelni, hanem megkorbácsoltatott, mivel ez fájt; azért műveletlen, durva, minden erkölcsi képzetség nélküli egyénre olly büntetések szabandók, mellyek neki fájnának, és mellyek emlékezte őt az új büntetéstől elrettenni. Sokan állítják, hogy a halálos büntetés nem czélszerű, mert a gonosztevő életét vesztvén, nem javulhat, és a nézőkben inkább szánaokozást, mintsem büntölt elrettenést okoz. Ennek megzafolására szolgálók az olvasó közönségnek egy pár újabb ténynyel. Körülbelül három hó előtt két csavargó a szomszéd megyéből jöven egy uri sertésnyáj melletti kanászt megtámadott, sertéséit elhajtani kívánván; a hős pásztor a gondjára bizottakat híven őrizvén ellenzé, és védelmében az egyik rablót vesélyesen megsértette, mellyre a másik elugrott, sőt-tét éj idején — nem látván, hogy a pásztor csak egyedül maga volt. Más nap megfogtván a sebjei miatt el nem szökhetett rablót, tudtára adatott, hogy rögtön-ítölt bíróság elibe fog állítatni: mellyre ijedten valla meg, miszerint társával azon hiedelemben volt, hogy e bíróságnak ideje lefolyván, jelenleg nem létezik, mellyet tudván soha el nem jöttek volna! Mi ebből a tanuság? — az, hogy a rendes per folyamától még eddig, pedig pálczával vegyítve, nem irtóztak, de az akasztófatól igen; és ha még a bot is elmarad olly szörű embernél, ugy rája nézve semmi elijesztő nincs a börtönzésben. Szolgált e gonoszoknak a szerencse: mert a rögtön-ítölt bíróság átadta a megye tömlöczébe, hol jelenleg nagy társaságban henylve hízaltatnak. Egy más megyében mult év elején egy kis, de ritka merészgü rabló-társaság ezt, és a szomszéd vidéket olly rémülésbe hozta, hogy a megyebeli fegyveresek semmikép nekik nem arthatván, nagyobb számu katonaság több hónapig fáradozotti azok üldözésében. végre csakugyan kipszűttattak a rablók, és három közölök felakasztatott. Minden ember örült a helyreállott nyugalomnak, senki sem sajnálá a gyilkos és gonosztevék sorsát; mellette azon meglepő következmény tapasztaltatott, hogy azóta — már több 10 hónapnál — a megye börtönében a rabok száma 80nál többre nem nőtt, holott az előtt soha 100-on alul nem volt, gyakran még sokkal több is, annyira hatott a három gonosztevének felakasztatása? Ez a halálos büntetés hatása, és meg-

vagyok győződve, hogy a bot és halálos büntetésnek megszüntése a rabok számát 2-3 annyira növelendi, és míg a 10 kerületi börtön megkészi, ismét új 10nek megépítéséhez kezdetni. Angolországban nem törlék el a halálos büntetést — pedig bir legalább száz szigettel, hova száműzhetné a gonosztevéket, kik többé aztán ártalmasok nem lennének. Nem vagyok barátja sem botnak, sem halálos büntetésnek, de még leszek becsület iránt érzéketlen, erkölstelen embereink, kiknek más büntetés nem fájt, és mástul nem félnek, addig a bot-büntetés eltörlését vesélyesen tartom, a halálos büntetést pedig mindaddig a törvényekben szükséges meghagyni, míg mind büntetésre, mind elijesztésre egyenlőhatásu egyéb büntetés neme nem szabatik. Nem panaszkodhatunk a halálos büntetés gyakorisága ellen, mert kegyes királyunk a törvény szigorát kegyelem után annyira enyhíti, hogy a rögtön-ítölt bíróságokat, 's katonákat kivéve, nem hiszem, hogy évenként egész országban 30 ember végeztessék ki, melly 12 millió emberre ugyan nem sok, és nehezen dicsékehtik maga Angol vagy Franciaország olly eredménynel. Ezen igen gyakori kegyelem-adás szaporítja a bünöket, mivel a gonosztevék abban bíznak, mellyet részint beszédökbül, részint egy helyben hagyott halálos büntetés kihirdetésekor tapasztalhatni, mert a törvényszék halálos ítéletét nem igen veszik fel; de midőn helybenhagyatva értik, mintegy váratlan lepi meg az illetöket, kik azon kérdést teszik, vajjon nem nyerték-e kegyelmet? — Azonban nem, kívánom, hogy e büntetés gyakrabban használassék, vagy a kegyelem korlátoztassék, melly az uralkodók legszebb joga, hanem, hogy a törvényben való megmaradás által a büntölt elrettenésre használjon, és kik a halállal egyenlő büntetésre ítéltetnek, de életök meghagytik, ne élvezzék a hazának gondoskodását kerületi börtönökben, hol még törlő és zsebbevaló ruhával is elakarják némelylek látni, minek használatára még előbb tanítani kell; hanem száműzessenek távol a hazától, valamely szigetre, mellyet külső hatalommal egyesség után meg lehet nyerni, mivel ritka azon ember, még a legmegátkodottabb gonosztevék közt is, ki hazáját nem szeretné, — és az ettől kirekesztést a legsúlyosb egyszersmind leghasznosb büntetések közé számíthatni.

Második újítás, mellyet nem kedvelhetek, az országos választmányi munka mellé esatolt különvéleményben kivánt eskütszék. Ezek századok óta divatoznak Angliában, és utána behozattak Helvétziába, Északamerikába, Francia-, Spanyolország és Portugaliába, Ceylon és Málta szigetekre, és még némely kisebb tartományokba. Az eskütszéknek nemcsak a bünperék folyamában szülnék nagy változást, de az alkotmány lényeges részét teszik; van jó, van rossz oldaluk, mellyeket megismérni, azoknak a nemzet életéhez alkalmazhatását és szükségét komolyan megosztani, és megvitatni kell, és nagybefolyásu következményi mélyen megfontolandók, mielőtt elfogadásuk meghatározatik, mert visszalépní nehéz, sőt sokszor lehetlen. Ez nálunk nem történt, 's ezek tárgyalatása elejétől fogva ugy tekintetelt, mintha más nemzetnek akarnánk törvényt hozni, melly bennünket nem érdek, 's azért tudnunk sem kell, mi legyen az. Merem állítani, hogy midőn mult nyáron ezek iránt utasítás adatott, nem volt 1000 egész hazánkban, kik e bíróság keletkezését, történetét és valódi működését tökéletesen ismerték volna! és sokan, kik ismerték, részt nem vettek, mégis utasítás adatott rá anélkül, hogy az utasítás-adók az országos választmányban mellette 's ellene előadottakat ismerték volna! Míg a választmány dolgozott, tanácskozása eredményével együtt titokban maradt, kinyomatása pedig olly kevés példányban történt, hogy nagy ügygyel bajjal jutott 5.6 olly példány egy megyének: mégis ezer meg ezer nemes adott utasítást arról, mit nem ismert, nem tudott! Vak ítélt a színekről. — Az eskütszék feladattak mint ujdonság, melly jelen idöszakban elég a pártolásra, 's az emberiség tekintete, kormány iránti bizalmatlansággal, és a birák általános rozlelküségök előadásával fűszerezett ékes szónoklatok és hírlapi cikkek hirdetések az elvet, mellyre az ujdonság vadászai choruban kürtölték a legyent, minthogy ebben rejlik honunknak egyetlen üdve 's enyészettölti mentő-szere, feleslegesnek tartván annak megvizsgálását, vajjon jelen alkotmányunkhoz illenek-e vagy sem. — A hírlapokban olvastuk azon neveltséges tudósítást, hogy egy megye — azért fogadta el az eskütszékkeket, mivel a köznemességgel el lön hitetve: hogy a megye mostani eskütszékét szaporítani kell, és hogy ezekben többen a köznemességből az adózók költéségen részesülendnek! — ha tudták volna nemestársaink, hogy ez által magoknak nemtelen birákat szereznek, aligha e tárgy szerencsésebb lett volna az adó' kérdésnél. — Most, midőn csak egy rendkívüli eset halasztatta el a határozatot, olvassuk a hírlapokban: mi legyen az eskütszék, és ha azon eddig alig történt eset elő nem fordul, hogy a szavazatok egyenlősége miatt felfüggesztessék a tárgyalatás, egy megyének póltó utasítása megérkezéseig, csak elfogadása, vagy megbukása után tudtuk volna meg, miről volt a szó, miről adtunk utasítást, és miről várhatunk törvényt! — Ezt az országgyűlés újdán folyamának köszönjük, mert e tárgyban előre boosátlatott a szavazat, a tanácskozás pedig utána elhalasztatott, bár az ország Rendei magok is megismerik, hogy tanácskozásait az országának tudni kell, hogy abból közvélemény késszüljön. 's a nemzet az alkotandó törvényi okaival előre megismertessék. Ezért kívánatik a kerületi ülések jegyzőkönyvének kinyomatása; de ez esetben a czél sem lett volna elérve, mert ha szavazásban elbukik, a nemzet képes sem volt volna rajta sajnálkozni, vagy örülni, mivel semmi tanácskozást, semmi ok-adást nem érthetett, — elfogadása esetében szinte nem veszett volna el az idő a megállapított elv melletti, vagy elleni vitatással, 's a tanácskozás egyedül a for-

mára szorult volna, úgy hogy az eskütszékekkel, mintegy tündéri ajándékkal lepettünk volna meg. Illy eredménydős, az eddigi szokást, 's polgári életet megváltoztató törvényalkotásnál, én is szeretném az angolokat utánozni, kik meggyőződtek, hogy hirtelenkedés és rögtönzéstől állandó törvény nem keletkezhetik, azért náluk minden organikus törvényt háromszor fel kell a parlamentben venni. Ennek utánzása megkímélne bennünket azon kellemetlen következménytől, hogy annyi holt törvényeink legyenek, 's az új törvényeken nem kellene folyton változtatni, magyarázni, miről az urbéri, végrehajtási, váltó és egyéb törvényeink megannyi szomorú példákat mutatnak. (Folytatatik.)

Fővárosi hírek és események.

Pest, mart. 23. 1844. A vásárnak vége. Mások az eső, jég, és mostoha időjárat tevé azt élettelené, most az idő némileg kedvezni látszik: a hajóhid állott, a gőzhajók utjokat szabadon folytathaták — 's mégis az országos vásárnak csak amolyan hetivásári silány képe volt. Az idő — látván, hogy tavaszilag mosolygó nyájas arcával sem eszközölhet élénk adásvevést — a vásár utoljában ismét elkomorult; tegnapelőtt éles hideg szél dúdolt utcainkon végig, tegnap pedig inkább késő őszi mint tavaszi alakban mutatkozott a természet. Borongó, ködös nap, eső és havazással vegyest — 's a fázékony embernek ismét csak a meleg téli köntös vagy fűtött kemence szolgált védpaizsul a süvöltő szél fagyos lehellete ellen. — Bizony Martzius sem a régi már!

— Mult vasárnap déltájban két bécsi terhelt hajó az állóhid czölöppei fölött megállapodni szándékozván, közölték az egyiknek horgonya szerencsésen földet ért; a másik azonban imehez ütődve, nyomban elsüllyedt. Különféle árukkal elletett földözete a hajó alsó részétől elválva, a víz fölületén tovább uszott, mely, elősiető segélyekhez hozzájárultával, a sodró hullámárból kifogatott. Szerencsére emberhalál nem történt.

— A jótékony nőegyesület által czélbavett ezüstnyereményes sorsszűzés, ma szombaton a német színházban, fogott végbemenni.

— A „Remény“ gőzönyke e napokban megszüntette menetét. Gépszereti O-Budán megerősítettén, nemsokára ismét folytatandja átszállítási hivatását.

— Soha, vagy igen ritkán volt annyi eladó paripa a pesti lóvásáron, mint mult vasárnapon. Vajjon nem azon hír csöndíté-e a ló-eladókat ide, miszerint sok itt helyütti polgárok a polgári huszárok közé állván, paripákra lesz szükségük? — Azonban keltek-e a paripák, nem tudjuk.

— Vásárolni ha pénzünk van, 's eladni hogy pénzt szerezzünk, ez bármi együgyű becsületes embertől kitélik, de nem vetni 's még is aratni, már ez valamivel nagyobb mesterség 's egyenesen iparlovagok kizárólagos tulajdona. A jelen pénzszerény vásárból is közölhetünk némely iparlovagi mutatványokat, magyarán mondva tolvaj-csinnyokat, melyek a gazemberi találós-észnek non plus ultrája. Mult vasárnap mart. 17kén egy gazdag gyapjúkereskedő zsidótól, ki az országuton egyik gyapjúraktári épületben szállasola, 22000 pengő forintot, több kötelezvényekkel együtt csiptek el; e pénzsűzlet a mult napon eladott gyapjuért folyt be, — 's a mi még különösebb, az iparlovag felnyitván a szobát, nem a pénzt vette ki a ládából, hanem a pénzt vitte el ládástul. Hir szerint némely kötelezvények — mint különben is az iparlovagra nézve nem késpénz — a zsidó kereskedőnek kezéhez már visszajutottak.

— A „nemzeti kör“ eddigi lakását, jövő sz. Jakab napkor, az országuton lévő Kunevalderféle házba teendő át. Némelyek rebesgetik, hogy a háztáján mélyedező tavaszi és őszi sár sokakat elidegenítend ez eddigelé sürien látogatott társulattól. — A „Kör“nek némely (körülbelül 50) részvényes tagjai tegnapelőtt vigan mulatoztak a budai Horváthkertben. — Ebédjüket a zordon szél daczára is vig társalgási beszédek fűszerezék. Egy túlfilanthrop azon megjegyzést tevé, hogy azon pénzsűzletkéért, melyet a vendéglő, itt a német arena tőzsomszedságában étel- és bor díjában fölvet, a vizáradás által megkárosult szegény aradiak — legérzékenyebb hálaköszönőket szavaztak volna.

— Martzius 16dikán Bécsben a kilencz nagy realitás sorsjátékának húzása megtörténvén, közöljük ezen a főnyerteseket, 's ohajtjuk, hogy ismét Magyarháznak lakosainak mosolygott legyen a szerencse. A 144,420 szám nyeré a 8 realitást vagy is váltáságul 200,000 váltó forintot; a 92177 sz. 10,000 ftot; 32,837 sz. 5,010 ftot; 115385 sz. 4000 ftot; 28,347 sz. 3000 ftot. — A vörös ingyen nyereményi részvények közül a 106,545 sz. nyert 50,000 ftot; 66,700 sz. 7500 ftot; 22,521 sz. 6500 f.; 900 sz. 3500 f.; 13019 sz. 2500 f.; 65,166 sz. 2000 f.; 98508 sz. 1500 f.; 115908 sz. nyert 1000 ftot váltóban.

— Acsüggedetlen munkásságu Császár Ferencz-től nemsokára sajtó alá kerül: „Mythologiai szótár főtekintettel a római classicusok magyarázatára.“ Mintegy húsz csinos nyomatu képecske lesz a munkához csatolva, mely valamint egyrésztől a classica literaturára nézve valóságos szükségét pótoland, úgy másrésztől kiállításai csin által egyike leend az e nembeni legdiszesebb könyveknek. Megjegyzendő, hogy a képecské is mind Pesten rajzolják 's nyomják, mi ez ágban művészetaladásunknak is örvendetes jelül szolgál.

— Hartleben K. A. könyvkereskedésében, mint tulajdonos áruelményai legközelebb megjelentek 1) a Külföldi Regénytár XXIII. kötet, kiadja a Kisfaludy-társaság. E kötetben befejeztetik a „Robinhood“ című angol regénynek I része, szerző James György, fordító Peitöfy Sándor. — 2) Torzképek III és IV rész irta Nagy Ignác. A III. Rész tartalma: Kos ur szívбайjai; a divatorvos; arslányó; vadaskerti estély; a vállalkozó; a nyárspolgár; Fripon szerkesztői bajai. — A IV Rész: Ejjféli tapasztalások, a hajhász; a koldusbíró; növényországi forrongás; polgári estély; Medve ur története; az uzsorás; Zajtay. E torzképeken is, valamint az előbbieneken, eredeti satyricus humor ömlik el, 's reménylünk, hogy Hartleben ur, azok kiadásával szerencsés vállalatot kezdett meg. 3) Nemzeti könyvtár, kiadja a Kisfaludy-társaság pártfogásával Schedel Ferencz; negyedik füzet: tartalma Csonkai minden munkái; ára 40 p. kr. —

Tíz krral is segíthetünk szerencsétlen embertársainkon! Hétfőn mart. 25., a midőn szini előadás nem leend, fog tartatni Pesten a k. városi redut-termekekben, hol 3500 ember ellér, az aradi vízkárvallottak javára nagy Reunio. Morelly F. ur, e nemes célt előmozdítandó, díj nélkül igazgatja a zenekart; mely a legújabb művek előadásával fog kedveskedni, miről majd egy külön hirdetés szól. Emmerling Károly ur, mint minden jónak buzgó előmozdítója, ez alkalomra nemsak a teremek díj nélkül ajánl meg, de egyszersmind minden, a helyzettel járó szükséges költségeket is sajátjából pótoland. Kezdet d. u. 4 órakor. Bemeneti díj 10 pgő kr.

— Nemzeti színházunkban. Kedden, mart. 26án, Egressy Béni javára, bérletfolyambam adandó Richelieu első párbajai. Vigjáték 2 felvonásban. Bayard után fordította a jutalmazandó. Felvonások után, a Sárközi Ferencz igazgatása alatti pápai magyar zenészkar, a jutalmazandó iránti szivességből fog működni.

Cuique suum. A Jelenkor 22ik számu „budapesti napló“jában egy czikk közöltetik, melynek írója, a sötét középkor előitéleteit elfogultan, ugylátszik, czélul tűzte magának a zsidó elleni gyűlöletességet telőpontra emelni. Hogy e szép! 's méltányos!! igyekezetének megfelelhessen, nem áttáll körmönfont hazugságok és aljas rágalokkal rutítani, a többi magyar lapok által dícséretesnek elismert tény. De szabadjon élnem a budapesti napló tudósítónak írásmódjával; elbeszéltem én is a tény, és kiviláglik, mennyire ferdietheti és torzithatja el rozlelkűség a legtisztább indulatot 's akaratot. — Egy szegény és távolvidéki szüléktől származott izraelita orvosnövendék, a kórházban meghalálozván, hogy tisztas állásához képest illőleg eltakaritathassék, egy tanuló-társa 's barátja által aláírási ívbocsátatik közre, 's keresztény és zsidó költések vegyesen ír alá az ügytárs temetésére szükséges költségek fedeztetésére, a nélkül hogy valakinek csak eszéágában lett volna magyarszertartású eltakaritást követelni, 's a nélkül hogy derék keresztény társink csak legtávolabbról is szólottak volna adóru, mellyel a zsidók őket sanýargatják, jól tudván, hogy vannak bizonyos keresztény tudósítók, kikhez képest a zsidó csak királyi azaz rendes kamatokat vesz. Mindemellett az egybegyűlt pénzsűzveg a költség fedezésére elég nem lévén, a még hiányzó pénz az elhunyt növendéknek már említett barátja által pótolaték. — A holtat vívó magyar-öltözetűek közt zsidók és keresztények vegyesen találattak, mellyért derék ügytársinknak köszönettel tartozunk, a sirkertben pedig egy keresztény orvosnövendék tarta beszédet, bizonyoságuul annak, hogy művelt ügyfeleink rég kivergődtek már a gyermekszobái előitéletekből. Eddig a történet, meztelen valóságában előadva. — Most kérdezi a Jelenkor művelt tudósítója: vajjon érdemel-e dícséretet egy zsidó lelkész, ki pénzért magyarul beszél? Sajnálak tudatlan tudósító, kit az előitéletek illy durva és merész hazugság állítására birtanak! Nem illett volna-e inkább kérdezősködnöd és megtudnod, hogy Bach ur egy krajezárt sem kap illyesmiért, sőt hogy zsidólelkésznek efféle díjakat elfogadni tiltva van? hogy Bach ur egyikét növendék által felszólitatván magyar beszéd tartására, azt felelé: hogy nem érzi magát elég erősnek a magyar nyelvben és így másnap

a közönséget magyar beszédével valódilag meglepé? Nem méltó-e tehát dícséretre egy köztisztelőben álló agg törekvése magyar érzelmekeket magyarul terjeszteni? Mondom, sajnálak tudatlan tudósító, ki nem áttállván a legdurvább koholmányokat mint tényeket a közönség elibe terjeszteni, még bevégzésül a hallomásból ismert hirt is előadja, mintha a kesergő izr. növendékek a megmaradt szövetnekek árából lakomat tartottak volna. No illyesmit csak hallott, de a többit tudja; e szerint nem cselekszem tulságosan, ha a Jelenkor bölcs-belátású tudakos tudósítóját a közölt hazugságoknak visszavonására vagy bebizonyítására felhívom. Niák David.

Pesti józsefvásárunk az idén mind nyers termények mind kézműárakra nézve egyike volt a legközelebbieknek, minek oka részint a rossz utaknak is tulajdonítható; mindemellett a gyapjút ke-resték és igen jó áron is kelt. A részletekbeni kelet-különbség igen csekély volt. Tímó (fejérnek) mázsája 7 ft ppben, Pálinka akója, jelesül 20 foku rozs pály. 4—5 ft pp.; bántási szilvap. 8—12 ft 15 kr. pp.; Toll mázsája, fosztatlan 20—70 ft pp.; pehely 90—160 ft pp. Bőr: borjubőr párja 2—5 ft; juhb. 1 ft 36 kr.—2 ft; bárányb. 1—1 ft 6 kr. Halzsír 17 ft 30 kr. Gabna: p. m. buza, magyar 1 ft 12—1 ft 52 kr. pp.; kétszeres 56 kr.—1 ft 2 kr. pp.; rozs 56 kr.—1 ft 4 kr. pp.; árpa 38—50 kr. pp.; zab 35—40 kr. pp.; tengeri 56 kr.—1 ft 4 kr. pp.; Szőr: lószőr mázsája, kifőzött 36—48 ft pp.; nyers hosszu 60—68 ft pp.; rövid 30—35 ft pp.; kender mázsája, apatini gerebenetlen 8—11 ft 36 kr. pp. Nyersbőr: tehénbőr párja 12—16 ft 42 kr.; ökörb. 20—25 ft 36 kr. pp. Méz: bántási fehér szinméz, mázsája 18—19 ft; bántási sárga 14—15 ft; bántási barna 12—14 ft; rozsnjai 19—20 ft pp. Gubacs: 120 font uj gubacs első minőségű 8 ft 30 kr.—9 ft 15 kr.; 2od minőségű 7—8 ft; 3ad minőségű 6—6 ft 30 kr. Olaj: mázsája, repceolaj, vadrepceből 11 ft 40 kr.; szelid repceből 12 ft 15 kr.—12 ft 45 kr.; tisztított r. olaj 13 ft 30 kr.—14 ft 45 kr.; lenmagolaj 15—17 ft. Hamuszír: mázsája, magyar fehér 11—11 ft 15 kr.; kék közönséges 9 ft 15 kr.—9 ft 45 kr. Juhgyapju: mázsája, egynyireltű finom 85—92 ft pp.; egynyireltű közepsz. 56—78 ft; közönséges 36—48 ft; kétnyireltű finom 52—55 ft; közepsz. 42—50 ft; közönséges 26—38 ft; nyári finom 50—55 ft; közepsz. 40—50 ft; közönséges 24—38 ft; báránygyapju 40—100 ft; börgyapju 40—80 ft. Szappan: mázsája, szegedi 10 ft 48 kr.—11 ft 36 kr. Szikso: mázsája, finom, 9 ft 36 kr.—10 ft pp. Dohány: mázsája, tiszai első minőségű 12—16 ft; 2od minős. 7—11 ft. Debrői 1ső minős. 16—20 ft; 2od minős. 9—13 ft; 3ad minős. 6—8 ft. Fagygyu: mázsája, olvasztott, tekeresekben 16 ft 48 kr.—21 ft pp.; bántási göngyölben 19 ft 30 kr.—20 ft 15 kr. Bor: tokaji asszu, áttalagja 100 ft pp.; ménesi asszu akója 20—100 ft pp.

A nmgu magy. kir. udv. Kamara Pajthényi Ambius poraszóló kir. sómászálot szolnokti kir. sómászálot, ennek helyére pedig Rosztoczky János szathmári kir. sópajthort léptette elő. — A zimonyi harminczados-segédállomás ürességbe jött. Országgh János gácsi kir. ellenörködő sómászsamerter f. e. februar 17én meghalálozott.

Országgyűlési tudósítások.

Előleges közlés.

Martius 19kén a CLXXIVdik kerületi ülésben (elnökök Semsey A. Sáros, Kroner L. Mosony; kerületi jegyző Vitkovics; naplővivő Eisch.) a jász kun-kerület rendezéséről szóló törvényjavaslatba kerületi tárgyaláskor közbejött változások szerkezete meghitelesítetett.

Ugyan e napon a CXXVdik orsz. ülésben a KK. és RRnél a megyei választások 's tanácskozások szabályozásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása bevégezett. Az előszőr tárgyalás alá került 44dik § hosszabb vitára adott alkalmat, mellyben némelyek a választásokon történhető rend-bontás esetében a főispánra kívánák bízni a rendelkezési hatóságot, mások a szerkezetet védelmezik, melly azt az őrszékre bízza. Ez utóbbi vélemény lévén a többség a 44. §. a következő 45—48 §§kal együtt helybenhagyatott. A főispánok kihágásairól szóló 3dik fejezetet, mint a főispáni jogok megszorítása 's a büntető-törvénykönyv rendelkezése mellett szükségtelent, némelyek ki akarták hagyni; kívánatuk azonban foganatlanul hangzott el. A következő 4dik fejezet §§ai meghagyatott ugyan, de rend tekintetéből minden czim nélkül a 14 §. után soroztatott. A követválasztásról szóló 11dik szakasz minden módosítás nélkül megmaradt. A gyűléseket tárgyzó 3dik szakasz némely szerkezeti módosítások mellett hasonlóul megállapítottat.

A mlgos FÖRRnél ülés nem vält. Martius 20kán a CXXVIdik országos ülésben a KK. és RRnél tárgyalás alá került a KK. és RRk. ha-

tározata azon k. k. levélre, mely Szatmármegye egyik követe Uray Bálint ellen az országgyűlési ifjuság által elkövetett kihágás tárgyában érkezett. E határozat néhány ellennyilatkozat kivételével általános pártolásra talált; azonban egy megyei követ kívánván a napló által a jövődőségnek átadni a kir. levélben megírott események okait, az érdekelte szatmármegyei követ életéből némely tetteket elősorolt. Előadása számos nyilatkozatot vont maga után, mik a tárgy érdemétől eltérve leginkább Uray Bálint személye körül forogtak, egyrészt vádlólag és támadólag, másrészt védelemzőleg. A személy körüli hosszas küzdés után a felolvasott határozat helybenhagyott. Bevégeztetvén e tárgy feletti tanácskozás, tárgyalás alá került az évenkénti országgyűlés érdemében készült üzenet és törvényjavaslat, mik ellen több rendű nyilatkozatok hangzottak el minden foganat nélkül az ellenkező utasítások nyomán.

Ugyan e napon a mgos FÖRRnél folytatva lóna k városok belrendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása: a polgárok jogait tárgyzó 98 §nál a követválasztás fonala. Nagy rész a követválasztás jogát a polgárokra veszély nélkül bízhatónak nem látta; attól tartván, hogy ezen intézkedés a megyéknél elharapózott választási korrumpáltot fogja a városokba is bevinni; ez okon a követválasztás jogát a képviselő testületre kívánta bízni. Más rész ellenben a követválasztásnak már megtörtént korlátozása 's célszerű intézkedések mellett lehellenek tartván a választási kihágásokat, az ugy is igen kevés számra szorított polgárságot kívánták a RR. javaslata nyomán felruházni a követválasztás jogával. Hosszas és érdekes vitaközlés után a közvetett választás pártolói nyervén többséget, határozattá lón a követeknek a képviselő testület által leendő választása. A követválasztás kérdése ekép eldöntetvén: a következő §§ok a 42dikig némely módosítások és kihagyások mellett megállapítottak.

Martius 21kén a CXXVIIIdik országos ülésben a KK. és RRnél tárgyalás alá került a KK. és RR. üzenete 's törvényjavaslata a hajdu 's jász-kun kerületek rendezése tárgyában. Az üzenet szerkezete minden módosítás nélkül helybenhagyatván; helybenhagyatott a hajdu-kerület rendezéséről szóló törvényjavaslat I-ső része is, mely a nevezett kerületet általánosan tárgyzta. Az egyes hajduvárosokról rendelkező II-dik résznek telepedésről szóló §§-phusai hosszabb vitaközlésre adtak alkalmat a telepedéssel együtt járó polgári jogok és közös haszonvételek felett. A hosszas vitaközlésnek csekély szerkezeti módosítás lón eredménye. Vitaközlést idézett elő a közterhek viseléséről szóló 39 § is, mely a hajdu-kerületben lakó nemeseket köztelherviselés tekintetében némiképp megkülönbözteti a törzökös hajduktól; ezen §ra nézve az illető kerületi követ nyilatkozata, melyben különösen a hajduknak a fejadó alóli felmentését 's e tekintetben a nemesekkel egy lábra állítását kívánta, számos pártolókra talált 's többség által határozat erejére emeltetett.

Ugyan e napon a mgos FÖRRnél a városok rendezése folytatva tárgyalás alá került a képviselő testület 's annak jogairól szóló §§ok, melyeknek tárgyalása közben leginkább két ellenkező indítvány körül forgott a tanácskozás. Egyik a tisztviselők választásának jogát kívánta elváltatni a közigazgatástól 's ezt a képviselő testületre, amant különösen a tisztviselők választása végett a polgárság által választott meghatalmazottakra akarta bízni; ezen meghatalmazottak számát akép illesztvén a tisztviselők számához, hogy minden a közigazgatásban szavazattal bíró tisztviselőre 3 választó essék. Másik indítvány a tisztviselők választását a polgárságra, a közigazgatási jogokat a képviselő testületre akarta bízni, a képviselő testület tagjainak számát 300—50 között állapítván meg, a képviselők választását pedig úgy kívánván elrendelni, hogy a képviselő testület felerésze minden 3dik esztendőben megújuljon. E két indítvány mindegyike érdekes előadások által védeték és ostromoltaték; határozat erejére az első emelkedett. Az utóbbi indítványnak azon elve, mely szerint a képviselő testület fele része minden 3 évben megújul, hasonlónl határozatba ment. A képviselők száma pedig a polgárok számához akép alkalmaztatott, hogy kis városban minden 5, közép városban minden 10, nagy városban minden 15 polgár után egy képviselő választassék. Ezeknek megállapítása után némely szerkezeti módosítások mellett megállapítottak a képviselőkről szóló §§ok a 167ig.

Részletes leírása a mart. 13kai CXXIdik országos ülésnek a KK. és RRnél, melyben tárgyalás alá került a megyei választások és tanácskozások szabályozása végett készült törv. javaslat. A ker. elnök t. i. ányujtá a következő ker. tanácskozások eredményeit, névszerint a fentebb idézett törvényjavaslat iránti izenetet 's a főispáni esküpdányt, — a most nevezett törvényjavaslatra vonatkozó azon nyilatkozattal, hogy mivel a KK. és RRk az abban megállapítandó bíróságra nézve még meg nem egyeztek, ezen hiány kiegészítése idejéig a törvényjavaslatot a FÖRRhez átküldeni nem kívánják; benyujtotta továbbá a febr. 6ról költ k. kir. leiratra szerkesztett fölírási- 's törvényjavaslatot és izenetet is. — Tanácskozásba veendő lévén elsőbb a megyei választások és köztanácskozások szabályozását tárgyzó törvényjavaslat: elnök ő exclja következőleg fejté ki a munkalat iránti általános nézetét: Meg fognak engedni a KK. és RR., hogy ezen munkalatra észrevételeimet mindenekelőtt általánosan előterjeszsem. Egyike a legnevezetesebb tárgyaknak áll előttünk, mert a megyei választások és köztanácskozások elrendezése leglényegesebb részét teszi megyei intézvényeinknek; azon szerkezetnek, melyet alkotmányunk legnagyobb kincsének és

szabadságunk palladiumának tartottunk és fogunk tartani mindig; mely azonban teljes erejében és tisztaságában csak úgy állhat fen, ha a visszaélésektől különösen a megyei választás és közdolgok feletti tanácskozások gyakorlatában közbenjött vétkes kicsapongásoktól megmentetik. Ez nemcsak a t. KK. és RR. figyelmét, hanem ő Felségeit is magára vonta, midőn k. kir. előadásaiban ezt az országgyűlés egyik főfeladatává tevő. A megyék alkotmányos helyzetetésének általános előadásával nem akarok a t. RR. unalmára lenni, mert előttünk a dolog közönségesen tudva van. — Valamint mindennek, úgy ennek is vannak fény- és árnyékoldalai; a dolog természete szerint fényoldalai közé tartozik az, hogy a megyék municipálisjogaiknál fogva magoknak hoznak ugyszólván helybeli törvényt, a kebelbeli körülmények tudásánál fogva legzélszerűbben; magok választanak tisztviselőket, 's pedig nem állandókat; hanem kik bizonyos időjárával váltóznak, 's ezáltal megszabadulnak nemcsak az állandó tisztviselők az ugynevezett burocrata 's lehető nyomtatása alól, de az önválasztott rosz vagy ügyetlen hivatalnoktól is; szóval boldogai folytatása és kormányzása a helyhez és személyekhez lévén alkalmazva, mind célirányos, mind a lehetősegig legjutalmash. Ellenben árnyékoldala a dolognak, hogy az ugynevezett központosítás (centralisatio) nagyon is hiányzik, a mi egy kiterjedett országban nem kis hiány, mert az egyes részeknek mindig a közre kell célozni, és a központosítás útján a közjó más nemzetek példája szerint leghamarabb és legkiterjedtebben éretik el. — Ezen municipális elrendezés szerint a legfőbb hatalom, minthogy a végrehajtó tisztviselőket nem maga választja 's nevezi ki, természetesen nem működhetik sem azon sebességgel, sem azon bizonyossággal mint másutt; azonkívül a különféle municipális törvények és statutumok által gátolatva, a közre célzó rendelkezések is oly hatást nem tehetnek, mint oly országokban, hol illy ellenkezés nem létezik. Még a megyék árnyékoldalához tartozik az is, a mi más tekintetben fényoldal, hogy épen a magánérdekek, melyek a helybeli hatóság által legjobban intézhetetnek el, ha párt- és személyes érdekek alakulnak át, sokszor zavarokat és összeütközéseket okoznak. Azonban ezen árnyékoldalait a vmegyei életnek törvényeink és alkotmányunk monarchico-aristocraticus szempontból mindig figyelembe vettük, és a mennyire azon institutioval megegyezhet el is hártották. Hármat tartok olytat törvényeinkben és alkotmányos szokásunkban, mi által a megyei életnek most említett alkalmatlansága elháríttatik. 1) monarchiai szempontból véve a fejedelem befolyásának — nevezem bár ezt végrehajthatalomnak vagy főkormányának, — mindenütt működni kell, 's nálunk ez különösen a megyékre nézve az ugynevezett királyi főfelügyelési jog (Cjus supreme inspectionis regiae) által gyakoroltatik. A fejedelem fölviyáz, hogy a megyékben a törvények teljesíttessenek; törvényekből folyó rendelkezéseket tesz 's a törvény elleni tetteket tiltja, sőt akadályoztatja, midőn egyes személyek ellen törvénytelen ségek követtetnek el, ha ő Felségehez folyamodnak, panaszaikat törvény és igazság szerint eligazítja. 2) Ezen befolyását a fejedelem egy főtisztviselő által gyakorolja, ki a megyének első tisztje ugyan, de választástól, mint a többi nem függ, hanem egyenesen ő Felsége kinevezésétől, és ez a főispáni hivatal, mely alkotmányunk és megyei rendszerünkkel egykoru, ez azon kapocs, mely ő Felsége fels. kormányát a megyékkel törvényesen összeköti. Nem akarom előadni azon fontos és kiterjedett jogokat, melyekkel a főispáni hivatal törvényeink által fel van ruházva, mert ezek a t. RR. előtt ismeretesek, elegendők ezek mindenesetre, hogy általok ő Felsége törvényes befolyását a megyékben teljes hatással gyakorolhassa. A királyi főfelügyelési jog, és a főispáni hivatal tehát azon két alkotmányos mód monarchicai szempontból, mely a megyék árnyékoldalait mérsékli és kiegyenlíti. Harmadik mód jól értett aristocraticai tekintetben az ugynevezett pars saniornak eszméje, mely mind törvényeinkben világosan fel van állítva, mind törvényes szokásunkban állandóul egész a mostani időkig tökéletesen ki vala fejtve, és megtartva. Nem is lehet ez más-kép kivált oly kiterjedett és számos aristocratiában, mint a magyarországi nemesi rend, hol száz ezereknek van a közre befolyásuk, ha ezt törvény nem mondaná is, magának a törvényes szokásnak, a józan administralionalis politiciának kell illy böles mérsékletet előállítani, a mint nálunk elő is állítottat. Melesleg mondva, meg kell vallani, hogy egyegy állandóbb de egyszersmind nehezebb kormány az aristocraticainál nincs; itt sok tekintettel kell lenni, a mi más kormányzás formáinál nem annyira szükséges; az absolut kormány előtt mindenki egyformán hajlik és engedékeny: a tiszta képviselők kormány sem jár annyit akadálylyal, mert világosan kimondva, tiszta képviselők kormány az, hol a többség, 's gyakran igen is absolut — parancsol. Itt az egész mesterség a pártok között abból áll, hogy a többséget ennek a kezéből kivegyem és magamnak adjam át, hogy magam iljek oda, hol azelőtt más ült. Az aristocraticaiában, hol oly különféle az oszlályzat, érdek, személyesség, minden viszonyra erő-

sen fel kell vigyázni, itt a többséggel a kisebbséget eldönteni, megsemmisíteni nem lehet. Innen jött azon természetes politika, hogy ámbár nálunk a nemesség alkotmányos jogaira nézve egyforma, tekintettel volt mindazáltal mindig az aristocratica eszméjének szóbeli értelmére, mely az aristosoknak, e politikai értelemben vett jobbaknak, főbneknek kormányát jelenti. Kik kissé idősebbek vagyunk, gyakorlatban láttuk ezen viszonyokat, mind természetes helyzetetésükben, mind változásukban; jól emlékezünk, hogy az ugynevezett számos köznemesség mily befolyással volt ezelőtt a közdolgokban különösen. Ha mondanom lehet, magam is tudva szólhatok a dologhoz, mert oly vidéki vagyok, hol számos ezen nemesi faj, és középpálású születésem, hajlamomnál fogva mindig közel állottam hozzájuk; meg kell vallanunk, hogy ezen közrendű nemesség egy tiszteletreméltó testület vala, csendes, nyugodt polgárokból, legnagyobb részben földművelőköl álló, kik a maguk szabadságérzetében, kivéven talán néhány elkapatott egyént, a magokét megbecsülve, másokét nem bántva, nyugodalomban, 's megelégtülve éltek, közgyűlésekben legfeljebb is néhány nemes helység hadnagya jelent meg; restauratók alkalmával a megyékben kijelölt férfiakhoz, régi, meggyökerezett bizodalommal bíró nemzetségek fejeihez jöttek szándékukat megtudták, panaszaikat közölték, tanácsaikban, mivel azokat természetesen meg nem vesztetett, józan észszel helyeslették, megnyugodtak, és ezáltal végeztetett el a dolog. Nem kell azonban gondolnunk, hogy az illy embereknek semmi befolyása nem volt, hogy ezek csupán akaratlan gépek voltak; tudhatja az, ki azon időkre visszaemlékezik; vagy kérdezzük meg atyáinkat; akkor is a főispáni önkény, hatalmas pártoskodó emberek irányában használtatott a köznemesség, és magát eltapadni nem engedte, de engedett a főbnek és értelmesebbek józan tanácsának. Ez a három volt mi a monarchico-aristocraticus kormányzatnak természete szerint municipiumainak árnyékoldalait tökéletesen kiegyenlítette. Már a mi azon kérdést illeti, mennyire állnak fen jelenleg is ezen törvényes mérsékleti módok? Az elsőről, ő Felsége főfelügyelési jogához szólan körömhöz nem tartozik; ez meg volt, 's meg van most is, és ő Felsége befolyását törvény értelmében gyakorolta és gyakorolja. Voltak ugyan idők, mikor a nemzet törvény által kérte meg e részben királyját „ut Sacratissima sua Maestas utatur auctoritate illa, quam habet sua“ 'stb. Ezt ugyan ez uttal nem látom quamessegesnek; mert ő Felsége ezen törvényes jogát, és kötelességét legfelsőbb belátása és atyai indulata szerint bármikor használhatja. Mi a főispáni befolyást illeti: ebben nagy változás történt, de nem a törvény útján; mert mindazon törvény, melyeknél fogva a főispánok a régi hadakozás módja szerint, háboru idején a megyebeli hadaknak, később törvényeink értelmében minden politici, törvénykezési, szóval közigazgatási tárgyakban a vármegyék fejei, és főelőjárói, most is változatlanul fenáll: a változás e részben tetteleg történt a mult század elején, a kétszáz éves török, 's belső háboruk után. Mint az 1723ki törvényben ki van mondva, nemzetünk, megunva a hosszas anarchiát, „longa anarchia mala pertaesi,“ egyedül a béke és nyugalom után sovárgott. Hatodik Károlynak csüdes, 's Maria Theresiának még csüdesebb kormánya alatt nem voltak oly sokfélekep összehonolodott viszonyok, mint most; minden ember örült a nyugalomnak; kényszeríteni kellett az embereket a hivatalok elfogadására, akkor a főispánoknak azon politicája volt, hogy ritkán jelentek meg a megyékben, 's körülvevők magokat az akkor igen is korszerű, és célravezető culmen dignitatis gloriájával, és ha egy két évben 'egyszer jelentek meg megyékben, könnyen elintézték a dolgot, a mi ugy sem sok volt. József császár rendszerével minden megváltozott, 's másképp mentek a dolgok; de ezen rendkívüli időszak alkotmányos tekintetben például fel nem vehető; később is egy két esetet, egy pár évi időszakot kivéve, azon szokás folytatott, hogy a főispánok ámbár arra törvényesen kötelesek, sem a megyékben nem laknak, sem azok kormányzásában mindenre kiterjedő folytonos részt nem vesznek; ebből természetesen következik, hogy bár legokosabb ember legyen is a főispán, de ha a megyében ritkán jelenik meg, ha el van más hivattal foglalva, ha nem folytatja a dolgokat folyvást tartó figyelemmel: koránsem gyakorolhatja azon befolyást, melyre különben a törvény által tökéletesen felruházva van, és így tettegesen hiányzik azon törvényes kapocs, mely a fejedelem legfelsőbb kormányát a megyei municipiumokkal összeköti, és a megyék érintett árnyék-oldalait mérsékli. Ez egyébiránt nem baj, 's azt a törvény helyreállítani nemcsak nem tiltja, sőt ha rend és közjó ugy hozza magával, parancsolja is. — Legnagyobb változás történt a megemlített mérsékleti eszközök 3ik módjával, a józanabb rész „sanior pars“ eszméjével, mely pedig, mint már mondtam, nemcsak örökös törvényes szokás, de világos törvény által is volt nálunk szentesítve; 's pedig ezen törvény egy oly ember által van leginkább kiemelve (Verböczit, 's Tripartitumát értem), ki a történetek tartalma szerint a nemességnek, (equestris statusnak) legna-

gyobb barátja volt, és oly királynak (Ulászlót értem) törvényei között van ezen szavakban „Maiores est sanior pars, saniores autem partes constituunt, qui Consilio, et dignitate fuerint potiores” — nyilván kimondom, kinek gyenge uralkodása alatt a nemzet jogai megszorítva nem valának, és a midőn egy már akkor hatalmas, a koronára vágyó párt, a Zápolya-nemzetség, épen a számos köznemességnek elcsábításával kezdett célzati elérésére visszaélni, és melly időközben a mondottaknál fogva a köznemesség jogai csonkításának gyanujával nem vádolhatni. Ezen törvényes szokás, mint mondtam, a legközelebbi időkig fenállott, és a változásnak főoka, többi között a következő is lehetett: ugyanis egy legfelsőbb parancsolat érkezett, melly, logice véve a dolgot, igen is helyes volt; a régi felkiáltási mód mellett egy két lármás és zavaros tisztválasztás jött közbe, 's azt gondolták, hogy jobb lesz, ha a felkiáltás helyett egyes szavazatok által történik a tisztválasztás; de mi lett következtése? az, hogy észrevették: milly nagy erő fekszik a köznemességben; ennek magának eszébe sem jutott volna ugyan kilépni azon helyzetből, hol ő oly jól volt, hol nemesi szabadságait éldele, a nélkül hogy a választásoknak lármás zavarai és eselszövevényei belegyűlt volna; de a hatalmasabbak, az értelmesebbek részéről egyszerre előállottak az ambíciók, 's a nemességet, mikép huzták oda a hol most van, azt mindnyájan tudjuk; először itatás nagyban, azután huszas, azután a választó gyűlésekre ingyen csoportonkénti behozása a kismemességnek; először csak tisztválasztás, a követválasztásokra, az országgyűlési 's más közjogi kérdésekre, mikor a szegény nemes ember azt sem tudta miről van a szó, (méllytassanak megengedni, hogy a köznépről szólva egy közönséges magyar mondással éljek) „tök-e vagy turós étel?” Ez volt a dolog folyama, melly mindig bővebben fejlődött, és nőttön nőtt; 's már most nem huszas, hanem forint, arany, föld, rét — 's tudja Isten mi minden — adatott. Annál inkább bátran szölok ezekről, mert annyira leltem 's meggyőződéssem ellen voltak, hogy soha az illy alacsonyágokban, sem pénz, sem más akármí, de csak felszólítással részt sohasem vettem. Már az egyes magánjogi viszonyokban is elnyomó befolyással kezdett munkálódni a rossz és a mi először köz pártterdek és nagyravágyás vétkes eszközeül szolgált, — magánosok elnyomatására kezdett használtatni; azon actio ellen a reactio kifejlődött, ugyanazon nyers erőt, majdnem önvédelemre kellett sok helyen használni; csaknem mint régen atyáink idejében: hol a gazdagabb és hatalmasabb, vagyona egy részének feláldozásával, in-scriptiókkal kötelezte le a szegényebbet, hogy védje a török ellen. 'S mi volt ennek a sükere? lealacsonyították azon tős gyökeres derék fajtát, a köznemességet, és demoralisálták úgy, hogy ha más nem volna is csak ezen tekintet: a dolgon segíteni, 's ezen igazi magyar népfajnak végső elaljasodását meggátolni szükséges lenne. Az természetes, hogy a vád nem magát a kis nemességet illeti, hanem azokat, kik azt illy alacsony módon felhasználják; ez a dolog állapítja, és a veszedelem, miről most szó van. Ezen vétkes kicsapongás, valljuk meg, épen azon 3ik helyen említett elvnek, a józan rész mérsékletének felretételéből származott. Már most a t. RR. egy munkát, egy törvényjavaslatot hoznak elő, mellynek ezen bajokon segíteni kellene; mert törvényt mindig a körülménye khez képest kell hozni. Arról, mi a dologhoz tartozik, a közbejött visszaélések, kicsapongások zabolázása felől: ezen munkának harmadik részében van szó. Az első a főispánokról értekeznek; a 2ik egy — eddig a megyei életben ismeretlen intermedius hatalmat állít fel „tanácskozmány” név alatt. Mi a főispánt illeti: hogy ő kiegészítő részét teszi a megyének, hogy illy felügyelés természetes egy monarchiában, hogy e nálunk különösen nélkülözhetlen kapocs a fejedelem 's a nép között, hogy ezt törvényeink nemcsak sz. István király idejéről fogva így rendelék, hanem ennek a dolog természete szerint egy monarchiai statusban, különösen nálunk, hol a törvény értelmében minden hatalom a fejedelemtől származik, 's oda tér vissza, ez másképp nem is lehet: azt mindenki elismerni tartozik, ki egy monarchiai status eszméjét felfogta 's alkotmányos törvényeinket érti. Már ha egybeveszem mindazt, mit a jelen javaslatban tisztí, követi választás, köztanácskozási rendszer tekintetében a főispánokat érdeklőleg határozni méltóztattak, úgy tapasztalom, hogy egyikét azon tényezőknél — a főispáni hivatalt értem, melly egyike volt azoknak, mik a megyei municipiumok törv. állását, virágzását feltételezték, 's fentartották: nagy részben meggyengítették, sőt nem hibáznak ha mondom, egészen megsemmisítették; mert e munkában más jogot nem látok meghagyva a főispánnak, mint hogy két embert kijelölhet (candidálhat), kik a dolog természeténél fogva igen szépen megköszönik ezen kijelölést, mert az mintegy annyi, mintha ezzel épen azt mondanók, hogy meg ne választassanak; ugyanis még három más candidatus is van, egyik az előbbi tisztviselő, más kettő pedig a tanácskozmány által kijelölt egyén. Ezen tanácskozmány a megyének egész activ részét magában foglalja; benne van-

nak mindazok, kik eddig is a megyékben a zavart tették, 's pártokat képeztek; tagja ugyanis ezen testületnek minden táblabíró, ki a megyében birtokos vagy csak ott lakos is: a főispán táblabírákat nevezhet, de ha a megyének nem tetszik, nem nevezhet; a megye azonban nevezhet, akár tetszik a főispánnak, akár nem; tagja továbbá a tanácskozmánynak minden olly tisztviselő, ki szolgálni tovább nem akar; 3or jönnek még olyanok, mert a képviselőknek ideája sem maradt ki a munkából, kik 10-50ig az egész köznemesség által minden tisztválasztás előtt ezen tanácskozmány kiegészítésére választatnak ('s érintőleg legyen mondván, az is jó kis előharc lesz, míg a tisztválasztási nagy ütközet bekövetkezik); már hogy illy testület által candidált egyénekkel a főispánnak szegény két candidatusa nem mérközhetik: az úgy tartom világos; pedig egyebet, mi meg volna hagyva a főispánnak, nem látok. A tisztválasztást egy bizonyos napra tartozik kijelölni; ha meg nem jelenik, bár törvényes oka, bár beteg legyen, az actus más végzi el helyette; a restauratio alkalmával a beparancsolt candidatusok nevei kikiáltásán kívül mindenről az őrszék (ismét egy új institutio) fog gondoskodni; az őrszék fogja fentartani a rendet, ha rendtelenség támad; az őrszék rendeli a polgári és a katonai hatalmat, szóval a főispánnak azon két egyén candidatiói jogán kívül egyéb joga nincs; hanem ha valahol elhibázná a dolgot, sok ezer forintot fizethet, 's azonkívül ingyen be is záratthatik. A ki egy tisztválasztáson újabb időkben jelen volt, annál inkább ki a tisztválasztást vezette, (nekem hála Istennek, eddig semmi bajom nem volt, 's mindig szerencsésen mentem rajta keresztül; ezt nem azért mondom, mintha elbizakodott volnék, mert az indulatoknak illy összege 's kitérés között a dolog jó kimeneteléről csak a jó Isten felel) bátran megvallhatja, hogy egyes ember is, ki szoros feleletet-leher alatt van, ki lelki 's testi tehetségeit összeszedi, és azonkívül, mit feltenni kell, a kötelesség érzete megvan benne, 's végre a dologhoz ért is: mégis nehezen tudja az illy számos személyes érdekektől elragadott gyűlekezetben a rendet fentartani; 's azt gondolni: az őrszék fogja teljesíteni! azon őrszék, melly a tisztválasztást előző gyűlésen — valljuk meg az igazat — a pártok befolyása által választatik, 's 9 emberből állván, 's egyik egy, másik más véleményben levén, a rend fentartására néha csak egy pillanatig kedvező körülményt vagy fel sem fogja, vagy szétágazó véleményénél fogva használatlanul engedi elmúlni? Ezt egyedül azért hoztam fel, hogy kiűnjék, milly elégtelen pótlék javasoltatik e tekintetben is a törvényes főispáni hivatal működése helyett; de egyébiránt is mivel pótolják a t. Karok és Rendek az e részben csaknem megsemmisített főispáni hivatalt, és az általa gyakorlott törvényes fejedelmi befolyást? Talán a már érintett tanácskozmány által, azon tanácskozmány által, melly mint említém, az eddigi zavaroknak minden alkotó részeit magában foglalja? Mondhatik hogy ebben pontosul a megyének intelligentiája; de épen az intelligencia volt az, melly eddig is a zavarokat csinálta; mert a tapasztalás mutatja hogy a szegény tanulatlan nemesember csak eszköz volt. Valljuk meg az igazat, ezen idegen elem, ezen elkülönözött osztályzat, sem a csendet fentartani, sem a főispánok eddigi befolyását kipótolni nem fogja. Ha a főispáni hivatalnak minden törvényes jogaiból ennyire kivétközöttetni, ennyire lealacsonyítani kellene: legalább véleményem szerint, inkább maradjon el, mintsem hogy olly jogokkal ne bírjon, mellyekkel alkotmányos díszes állása szerint a köz jól századokon által előmozdította. Közönségesen véve a dolgot, minden intézvénynek vannak valamely lényeges részei, melly részeket ha meggyengítjük vagy elveszszük, az intézvénynek vége; nem javítás, hanem megsemmisítés előbb vagy utóbb; 's úgy tartom; hogy a fejedelmi főfelügyelési jog, ennek különösen a főispáni törvényes 's teljes befolyás általi gyakorlata, és egy józanul értett, és e nemzetben eddig is létezett és újra kifejlődő józanabb rész (pars sanior) eszméje a megyei intézvénynek épen ezen lényeges részei közé tartoznak; ezek nélkül lehetnek még egy darabig igen lármás és hatalmas restauratiók, és gyűlések, kisebb vagy nagyobb nemesi társaságok vagy republikáncskák, vagy bár minek nevezem őket; de a mindent össze tartó rend, polgári boldogság, és előrehaladás hiányzani fog, és a megyei százados ősi intézvény fentartó 's mérséklő elemétől megfosztatva, magában összedül. Én ezen magyar ősi alkotmányunkat mind ebben mind másban — Isten látja lelkemet, belsőmből szölok — szeretem, 's fentartani kívánom; mert olly alkotmánytól, melly bennünket a régi háborus időkben a legnagyobb veszélyben századokig megőrzött, melly mellett béke idejében csendesen megelégedve élünk, mellynek védelme mellett szabadon szölok és élek, megválni melly nehéz, sőt belső meggyőződéssem mondja, nem is szükséges; mert nemzetünk helyzetéhez képest jobbal azt nem pótolhatjuk, és semmi akadályul nem szolgál, hogy a mellett a kifejlődött körülményekhez képest elő ne haladhasunk; így vagyok meggyőződve, egész valóm, keblem ezt sugalja; hiszen én, 's mindnyájan, kik itt vagyunk, ennek emanatiói vagyunk, ennek erejénél fogva foglalunk itt helyett; de

én, mintsem hogy ezen alkotmányos épületnek alapját aláássuk, egyszer egy, másszor más oszlopot vegyünk ki alóla, hogy az épület reánk dőljön, a nélkül hogy az omladék alól felelmelekedessünk, inkább változzék az egész; százszor mondtam, hogy ezt szükségesnek nem tartom, és hogy ez csak eléggé meg nem gondolt, többnyire sehol nem létező theoriai terveknek következtése lehetne; és így jelen munkálatra nézve is azt javaslom, hogy a mi nem tartozik ide, mi nem is volt célzatban, mi a kir. előadásoknak sem feladata: méltóztassanak ezen törvényjavaslatból kihagyni, és ott, hol a tisztválasztás vagy más gyűléseknek rendes meneteléről, a kihágásoknak megbüntetéséről van szó, ott kezdjük ezen munkát. Tudom, hogy az mondatik a főispánokról: hogy ők is okai a rendtelenségnek; és valóban emberek levén, egyes esetek előfordultak, mellyekben a bekövetkezett egyes helybeli rendtelenségeket nekik lehetett tulajdonítani, sőt minthogy a mondatok szerint megyéjükben folyvást nem is laknak, azt minden oldalról gyakran nem is ismerték, természetes következtetés, hogy kormányzásuk hiányos lehetett; de mindezen hibás tettek, vagy elhanyaglások, vagy csak egyes személyektől származtak, vagy a törvény abeli rendelkezésnek, melly a főispánok a megyéjére való felügyelést meghagyja, 's a mellyet életbe léptetni legkönnyebb, eredményei valának, és a főispáni institutio, a hivatalt magát semmikép nem érdeklik; és egyébkint is, milly kevés azon eset, hol a hibát a főispánok tulajdoníthatni azokhoz képest, mellyeknek oka másutt fekszik. Vegyük sorba a lármás és zavaros tisztválasztásokat, nem voltak-e azokban, egy két esetet kivéve, mind a két résznek emberei kijelölve a főispán által? még is megtörtént, a minek nem kellett volna megtörténni; ha a követválasztásokat veszem, ott a kijelölésnek, candidationak helye sincs; mégis megtörtént, minek nem kellett volna megtörténni, a gyűléseken többnyire jelen sincsenek, 's ezek is nemde hányszor undokíthatnak el vétkes kicsapongások által. Azon kívül azon főispán kötelességének sem tenne eleget, ki valakit egyedül azért candidálna, mivel a megvesztegetett többségnek úgy tetszik, 's a ki alacsony utakon szerette ezt a többséget; ha azt a főispán lelke meggyőződése szerint rosznak tartja, és az illy érdemtelent nem candidálja, csak kötelességének tesz férfiasan eleget; igaz, engedni a factionnak, csak a többségre tekintve candidálni érdemest, vagy nem érdemest: így restaurálni könnyű egyszer; de ha azon rosz vagy élehetetlen ember hivatalának nem felel meg (engedelmet kérek általánosan beszélek, itt senkit sem értek) az illy embert a vármegyére ráoltni engedni gyávaság, és az illy főispán jövőre minden tekintetét méltán elvesztí. Vannak a főispáni önkény, sőt hanyagság ellen is törvényeink; ha ezek nem eléggé erősek, tessék újakat hozni. Tudom mi erre a felelet, hogy a kormány védi a főispánokat; megvallom, hogy az olly kormány, melly rosz vagy hanyag embert véd, nem érti a maga érdekét, és ezt egy rendes kormány sem teszi, nem teheti; de az már, mint máskor is említém, a mostani kor beteg eszméi közé tartozik, hogy a ki a kormánynak embere, az a nemzetnek kisebb vagy nagyobb mértékben ellensége, 's hogy a kormány ellentétben van a nemzettel; mig ezen szerencsétlen eszme, melly vagy elfogultságon, és néha, kivált más országokban, épen a kormányzat utáni vágyon alapul, a divatból ki nem megy: addig a nemzetek is normalis állapotban bajosan lesznek. Én is gondolkodtam a közdolgozók tehetőségéről, különösen édes hazánk viszonyait tekintve; 's úgy vagyok meggyőződve: hogy ránk nézve, kiknek annyira tennivalónk, hogy összevetett vállakkal is alig bírandjuk meg azokat, ezen divatos betegségben osztozni, ezen közbizodalmatlanságot lelkünkben táplálni nem jó; megállapodott, kifejlődött nemzeteknél, kiknél az ilyenre is marad idő, meg lehet: ez nem olly káros. Ismételve mondom, hogy egy, maga érdekét ismerő kormány, a törvényt nem teljesítő főispánt kényszeríteni fogja, hogy kötelességét teljesítse, és az illy egyes embert könnyebb büntetni, mint számtalanok rendtelenségét rendbe hozni. Azon törvények, mellyek a főispánok ellen régi időkben hozattak, azon időknek szüleményei voltak, midőn a hatalmas dynasták, kiknek sorából valának nagyobb részt a főispánok, a közép és alsóbb nemességet elnyomták, midőn p. o. Ungvár megyében az örökös főispánságot viselt Drugeth nemzetség praefectura által restaurált és az özvegy Drugethné is vitte, mint fia gyámnya a főispáni tisztet; de ezen idők elmúltak, 's most egy más oldalról kell rendelkezést tenni; most a hatalmaskodás nem onnan jó, honnan régen jött, mert a nagy urak zsarnoksága napi rendben nincs. Ennek következtében ha segíteni akarunk, segítsünk a közbejött, mindennapi tapasztalásból tudott bajokon, a nemességet lealacsonyító kicsapongásokon, rendtelenségeken, ne rontsuk el a fenálló intézvényt lényeges részeiben, mellyek nélkül a megbomlott rendet helyreállítani és fentartani nem lehet; különben azon gyanuba esünk, hogy semmit nem akarunk tenni; hagyjuk meg a főispánok jogait; ne állítsunk fel olly ismeretlen intézvényt, az ugynevezett tanácskozmányt, melly a főispáni hatalmat nem pótolja és számtalan rendtelenségnek lesz oka, különben hogy a szentírás szavai-

val éljek, „ki szelet vet, zivatart arat.“ — Kir. személynök ő maga példájára több megyei követ előterjesztés utasításának általános elveit a fenforgó tárgy iránt. Az eredményt már lapunk 22. számában az előleges közlésben érintettük.

Közöljük még a H—k nyomán B—d megye érdemes követének a mart. 5kei CLXVdik kerületi ülésben az adó ügyre nézve mondott nyomos és jelentékeny beszédét; — 's bárha kissé későskén történik is, a beszéd azért érdekelt nem vesztette. „Felszólalással — ugymond a jeles szónok — a végzetkimondását tegnap nem késleltettem volna, minthogy azonban a tanácskozás e mai napra áthaladt, és minthogy azok közül, kiknek utasításuk a rendes adó ellen szól, többen azt jelentették ki, hogy illy utasítással nem férne össze egy országos választmányának kiküldése, azt vélem, rendén van legalább igazolásunkképen is kimutatni, miképen azok, kik hasonló utasításokkal bírván, az orsz. választmányra szavazunk, utasításunk ellen nem cselekszünk. Gyönyörködve hallottam valóban az adó mellett szóló követek beszédeit, mert bár az okok és hangok nem lesznek is most győzedelmese, de előhangjai a nem sokára bekövetkező diadalnak; és azt hiszem, gyönyörködve hallgattuk mind azokat, kik a rendes adó el nem vállalására utasítás, ennek pedig megtartására eskü által köteleztetvén, bennök a jót elismerhetjük, de azt követnünk nem szabad, miután a megbízó és megbízott közt azon nagy különbség van, hogy amaz mindenké elöl az igazsághoz, imez mindenké elöl a kötelességhez tartozik hű lenni. A közadó, mint pénz mi teremlő erővel, mint elv mi érdekegyesítő erővel bír? azt én nem fejtegetem; mert mások bőven beereszkedtek, részint mert nem egészen illenek azon térbe, mellyen én utasítással állok. Hiszen a mi engem illet, én, hála Istennek, saját szememmel csodálhatam azon nagyságot, fényt, hatalmat, mire emelkednek azon nemzetek, mellyeknél az adó mindenkinek közterhe; láttam az angol föld virágzását, roppant gyárait, óriási vállalatát, intézeteit 's világhódító tengeri hatalmát; láttam a francziának sebes előhaladását 's nagyszerű műveit úgy a szellem-mint az anyagvilágban; ott fekszik előttünk Hollandia a maga ezer csatornáival mintegy kies kert, és az ifju Belgium, melly maholnap egészen behálózza területeit vaspályákkal; — és csak az illyen nemzetek tehetik aztán azt is, hogy megholt jeles embereknek emléket állítsanak, az élőkét gazdagon jutalmazzák, 's a hazát nemcsak boldoggá teszik de széppé is varázsolják; így fordíthatott a franczia nemzet egy diadalkapura 7. 8 millió francot; az angol így jutalmazza Marlboroughait és Wellingtonait milliókkal, 's egy város mint például Edinburgh is költötte 120.000 pftot kilencez darab oszlopra, melly a város fölötti halomnak regényes tekintetet adjon, mert ezek gazdag népeknek szintegy természetes kedvtelések, mint a millyenekkel az életben gazdag emberekkel találkozunk. És én ez alkalommal őszinte vallomást teszek, hogy mint a magyar nemzet tagja a külföld némely nemzeteire néha irigyen tekinték, sőt néha megszállt ama vétkes vágy és bánkodás, miért nem születtem ama nemzetek fiává, és még most is, ha azok nagyságára 's világtéző hatalmára pillantok, emlékeztetgetni kell magamat, hogy én más nemzetanyát tartozom szeretni. Virágzó népek tekintete illy hatást gyakorol az elmaradottakra, 's ha akarjuk, hogy e haza ellen ne forduljon saját gyermekeinek szerelme 's tisztelete, kell, hogy e hon virágozni induljon, kell, hogy nemzetünk ne csak szabad legyen, de hatalmas is, és mint illyen helyet foglalhasson Europa első nemzeteinek sorában. És ha már most azt kérdik a t.K.K. és R.R., vajjon küldöm mind erre megemlékeztek-e, midőn utasításaikat irák: én korán sem felelek nemmel, mind a mellett is hogy a rendes adót el nem vállalták; mert ők a fizetéstől nem annyira maga a fizetés miatt vouakodtak, mint azon rendezetlen állapot miatt, mellyben nálunk vannak a pénzügy mindenféle viszonyai. Hogy a vonakodásnak oka nem maga a fizetés volt, bizonyosága az, hogy az országgyűlés és az új törvények költségein felül a műgyetem költségeit is megajánlák, hogy megegyeztek abban, mikép a fiumei rév, a fiume-pesti, a pest-debreceeni vasutak országos segedelemmel építtessenek föl, 's a Fiume felé készen levő utak, ha szükségesek, országos pénzzel váltassanak meg; 's mind ezek nem haladják-e négyezeresen azon 5 milliónyi háziadót, melly más megyék által elvállalták? pedig népnevelés 's más effélék még mind olly tárgyak, mellyekre küldünk kétségen kívül szinte örömmel áldoznak. Mi volt tehát oka, hogy a rendes és folytonos adót nem vállalták el? Felelek reá; nem mehetséget hordok föl, a tényeket magokat nevezem meg, mellyek az országban mindenütt ugyanazok, 's mellyeket nem lehet elfelejtünk, ha a kérdést meg akarjuk oldani. Feleletem ez: különbséget tesz az utasításadók közt, és azok közt, kik a műveltség alacsonyabb, és kik annak magas fokán állanak. Amazok nem vállalták el, mert ebben helyezik a nemesi szabadságot; 's hol ez meggyőződés, — pedig hogy tiszta meggyőződés lehet, arra bizonyosság M. ősz követének tegnapi nyilatkozata, — ott nem használ semmi ékesszólás; ezek pedig nem vállalták el, mert az adóügy-kérdések eddigi megoldásában nem

láttak sem bizonyos hatást, sem elég biztosítékot. Ezek azt kérdik: vajjon be van-e már bizonyítva, hogy a házi és nem a hadi adó együttviselése szül érdekegységet, 's nem inkább ez fog enyhíteni a népen? vajjon ismerve van-e az alap, melly szerint a törvényhatóságok illetve közötti arány meghatározható? és ha ez meg van határozva, mik lesznek a megrovás tárgyai? és ezek ismét mi arányban fognak egy máshoz állani? továbbá a czél kitűzésében 's a kezelés viteleiben fognak-e az eddigieknél több biztosítékok szereztetni? Mivel mindezek 's ezeknek százféle ágai bizonytalanok, adózni azért nem valának hajlandók sokan a műveltebbek közül is, mert látják, hogy a jobbság századon tul és folyton a legigazságtalanabb aránytalanságban viseli a közterheket, mert attól tartanak, hogy mindennek tekintetvén az adó elvállalása, 's szabályozása semminek sem tekintetvén, 's ez évtizedekre fogna kihaladni, pedig nincs olly könnyű adó, melly aránytalan felosztással egy vagy más néposztályt pusztulásra nem juttatna. 'S én kijelentem egyenesen, hogy ha az igazság kívánja is a nemesség részvételét a közterhekben, viszont midőn a nemesség azt előző szabályozás föltételéhez köti, cselekszik nemcsak saját de a nép és a rend érdekében is. — E kétféle elemből alakult nálunk a többség, melly a rendes adót el nem vállalta, és azt hiszem, a többség országoszerre e két elemből állt össze. De épen azért, mivel a többségnek utóbbi alkotó része az adót nem elve miatt, hanem az adó-ügy mostani rendezetlen volta miatt nem fogadta el; én azt tartom, hogy a követ akkor, midőn ezek aggodalmának megszüntetésén munkálkodik, a nélkül, hogy akarják ellen az elvet elfogadná, senki ellen nem vét, sőt kötelességét teljesíti küldőinek egy része iránt. — Hogy a háziadóra nincs többség a K.K. és R.R. közt, jól tudjuk. Azt is tudjuk, hogy két akadály van; az alsóbb rendűek ellene vannak, mivel a szabadsággal egynek vélik, 's a szegény, míg a világ fenáll, soha nem fog sem örömet sem önkényt fizetni; a felsőbb rendűek pedig ellenei, mivel az adóügyet sokkal sikamlósb térnek hiszik, semhogy előleges biztosíték 's rendezés nélkül reá kilépni mernének. Már most azoknak, kik a haza fölvirágzását a rendes adó közösségétől reménylik, 's kiknek utasításaik is így szólnak, az a föladata, elhárítani a két akadályt. Az első el fog háríttatni azon új és friss elemek által, mellyeket — a mint reménylünk — ez országgyűlés a jövő törvényhozásba fölveendő; természetesen, hogy új és különböző tényezők, új és eddigiektől különböző eredményeket állítsanak elő. A másik, melly véleményem szerint az elsőnél fontosabb, el fog háríttatni azon aggodalmaknak megszüntetése által, mellyeket ha némelyek ürügyképen használnak is, de sokan valósággal és nem alap nélkül táplálnak. Ide czélzott mindjárt a diéta elején tett azon javaslatom, hogy az indítványokról, legalább azoknak fontosbjairól egy választmány véleményes jelentést tett volna, mellyet küldőikkel közlendők leendettünk; most már kevés az idő arra, hogy az adóügy akár kerül. akár elegendes választmány által kidolgoztassék, 's még inkább kevés arra, hogy országosan megvizsgáltsassék, úgy hogy alkalmasint mind az, mit e diétán tehetünk, egy részről adni régi szokás szerint segedelmet a legsürgetőbb vállalatokra, más részről az összes adó és pénzügyet bizni egy országos választmányra; és pedig én olly országos választmányt szerettem volna az indítványozott alatt érteni, mely csak országos után dolgozzék, de hiszen ha mindjárt megkezdé munkálkodásait, abban is megnyugszom, ámbár úgy gondolkodva, hogy teljesen bevégezt munkát a diéta alatt, ha csak az ügy kedvéért az meghosszabbíttatni nem fog, adó és financerendszerről nem készíthet. A mi pedig valami országos pénztárféle tervet illet, e tekintetben arra figyelmeztetem a t.R.R.ét, hogy az országos választmány kiküldésében czélunk pusztán az nem lehet, már csak azért sem, mert következtelenségbe esnénk, ha a kereskedési választmány munkája illető részének fölvétele előtt ugyanazon ügygel más választmányt biznánk meg. Sőt az igazság felosztás és kulcs kidolgozása is az orsz. választmány kötelessége közé fog tartozni, következésképp e végből már régebben kiküldött kerületi választmányunkat meg kell szüntetni. Mindezt pedig nem dolgozhatja tökéletesen más országos választmány, mint melly diéta után is munkálkodik, mert itt adatok kellene, miknek összeszerzése hivatalos utakon is időbe telik, mert föladata nagy, t. i. a magyar financerendszer kidolgozása, mellyre a külföld olly sokféle móddal ajánkozik, mellynek megválasztásától függ a nemzet jövője, és véleményem szerint mind azon újabb hirlapi tervek, millyenek a „két garas“, „jegybank“ stb mint az egésznek csak egyes oldalai, csak azon orsz. választmány által 's csak egy bizonyos financerendszer alapján megíthetők 's megoldhatók. Mert ha valahol veszedelmes a szakadozott intézkedés, veszedelmes a financer 's adómunkálatokban, hol a sorsra semmit nem szabad, hanem az összefüggő számitásra kell bízni; 's ép azért, mivel mi eddigelé megkímélt e-gész teheségünkkel a pályára most lépünk föl, nem akarnám, hogy a törvényhozás úgy dolgozzék, mint ama könyvelő gazda, ki szobát szobához, részt részhez ragasztva épít; hanem úgy mint egy mélyen átgondoló építőmester, ki előbb megkészi

az egész rajzot, és így bár egymásután épít, de épít nemcsak a mai napnak, hanem a jövőnek is. En tehát utasításomnál fogva a házi adóhoz nem járulhatok, de az országos választmányt pártolhatom, mert ez megéreli és nem siettetni el a tárgyat, mert az állandalmakban a legnehezebb 's legnagyobb föladat jó financer- és adórendszert kidolgozni; mert látjuk, hogy mivel a háziadó keresztül nem ment, naponkint új tervek, új formák keletkeznek, 's kik a lényegben, a fizetésben megegyeztek, most megszakadnak a módokban; tehát itt van ideje a kérdést kiemelni a pártok köréből, 's bizni egy orsz. választmányra, melly nem párt nevében dolgozik, hanem a haza megbízásából. Tehát épen azoknak, kiknek utasításuk az adó ellen van, miért kell az orsz. választmányra szavazniok? Azért mert a pénzügy így nem fog párt, hanem közhazai kérdésként kellő körültekintéssel 's méltánylással tárgyalatni; azért, mert csak így leszünk biztosítva, hogy: ha az elvnek el kell fogadtatni — mi haladhat, de soká nem gátolthatatik, — az minden szükséges rendszerezéssel 's biztosítékkal fog elfogadtatni; azért mert fölteszem, hogy küldők, legalább a mieink, nem tartják magokat kizárólag bölcseknek, és bírnak haszerezettel, következésképp soha sem rettegnek egy orsz. választmány munkáját megvizsgálni, melly nem törvényt hoz, hanem a haza szükségéről 's ezek fűdözéseinek módjáról csak vélemény ad, mellyet ha ők nem javasolhatnak, maradni fognak előbbi végzeteik mellett; ha igen, akkor fogják teljesíthetni a belátott hazafiai kötelességet. De mostani utasításom szerint kijelentem, hogy a választmány munkáját tárgyalás előtt küldőimmel okvetlenül közölni fogom, 's ezt annyival inkább kijelentem, mert ha elvben az utasítások barátja nem vagyok is, azt hiszem hogy az adóügy, pénzügy az, mellyre nézve azoknak legkésőbb kell megszüntetniök.

Pozsonyi hírek.

— Pozsony, mart. 13. Városunkban néhány hét óta a hazaszerre ismeretes hítszónok P. Gegő Elek bőjti predikatóri, mellyeket esütörtökönként tart, meleg részvétellel fogadtatnak, számos főrendi batárd lepi el illyenkor a ferencziek terét, és saját szerű öröm ébredhet minden jobberzésű kebelben, midőn a törvényhozótest nem kevés tagjai, munkásság jelölte óráiktól perczeket rabolva, 's az ifjuság lelkesbjei, a magasztaltság iránt olly fogékony fiatal szív sugallatát megértve, az egyház felé sietnek, magyar ajkáról hallani isten szent szavát. — Mult hétfőn orkánként dühöngött a szél vidékünkön, a háztetőkön a cserepeket felkapará, mellyek szétfoszolva a járókelők veszélyére az utcára repültek, sőt egyik külvárosban a vihar egy tüzfalat ledöntvén, egy a romokban eltemetett ember élete is esett áldozatul. Az áradozó Duna rendkívül felháborodott vala, 's a két part közti közlekedésnek megszűnni kelle. Mindamellett is, két gabonával terhelt hajó elég vakmerő volt a folyamat keresztülhasítani, de — szerencsétlenül: a felkötött hullámok a hajókba csapdoztak, 's mindkettő elmerülvén a felbőszült elem martalékjává lőn. Az egyik hajónak, minthogy felfordult, tartalékját az ár magával sodrá, a másik hajót most csavargatják fel nedves ágyából, 's van remény, hogy az ebben foglalt gabna egyrésze még napfényre jöendhet. A 3000 p.frtón felül becsült szállítmány, tulajdonosa szerencsésére biztosítva van, de sokkal nagyobb szerencse, hogy e merény egy ember életébe sem került. — Többnyire az időjárás olly kedvező, hogy már a szerény szürke codrington kabátok kezdenek utat törni a divatvilágban, fenhirdetve a közeledő tavaszt. — Kik nyájas olvasóink közül tudomást szereztek magoknak a pozsonyi magyar színészet hanyatló ügyéről, kettős örömmel veendik a hírt, mikép helybeli nemzeti színészetünknek legközelebb egy mosolygó csillagzata tűnt fel; mintegy ujjaszületési időszakát éljük. A FőRendek egyrésze szilárd akarattal, és eredménydús lelkesedéssel karolván fel a magyar színészetet, azt atyai óltalmuk alá vették. A szó tetté vált, körülbelül 37 páholy biztosítottat aláírás útján, a városi redoutterem Thalia templomává varázsolatték át, 's mind a színésztársaságnak, mind a műkedvelő magyar közönségnek szép jövője virul. Mint hírlík, már holnap kezdetnek az előadások főrendi választmány felügyelete, és Fekete Gábor igazgatása alatt. Ehez részünkről nem szükséges a commentar, szólnak a tények. Egy lelkes főrendi társulat a magyar színészetet eddigi kétséges állapotjából erős kézzel kiragadja, azon pártolásra méltatja, mellyet művészet, magyar művészet érdemel, 's olly polczra emeli, minőn még soha nem állott, 's ha igaz, hogy a divat birodalmában rejlenek a leendő közszellem csirái, — úgy nemzeti színészetünkre nézve kedvezőbb jövője ígérkezik; mert a társas élet mindennapi tapasztalásából látva, a magnások szép példája majd számos arslánt vonz Thalia mostani díszes kápolnájába, 's a pozsonyi dandyk talán csak azért menendnek magyar színházba, mert — — — no, de nem akarunk a gyantások, és valószínűségek légtengerében nyargalni, 's e sorokat azon

ohajtás nyilvánításával fejezzük be: vajha azon francia eredetű, ki-fel- és lefordított vaudevillék gyéribben jelenének meg a repertoire-on! és eredeti darabok előadása által inkább saját irodalmunk nyerne ösztönt és irányt! A színészetnek, úgy hisszük, magasabb cél van kitűzve, mint a pillanatnyi multság: a nemzet nevelését leghatányosban a színészet mozdítja elő, a műveltség, az erkölcsösség többnyire ettől nyernek táplálékot; — de illy hatást csak úgy vihat ki magának, ha a nemzet életéből fejlődik; a francia „comédie“ külföldi növény, mely hazánk éghajlata alatt bajosan tenyészik, gyümölcsöt vagy épen nem hoz, vagy ha igen, úgy ez izetlen 's csakhamar elpárolog nyom nélkül. A finom — vagyis inkább a finnyás — társalgásnak, a saloni, antichambre-i ármányok hazája nem magyarhon, házi életünkben nem igen találjuk fel azon elemet, melyekből egy comédie szövete képződik, 's azért, minthogy a házi 's a színi élet közti szükséges jellemző viszony megszűnik, a színi csalódnak ereje is parányi, 's így hatása csak pillanatnyi, — a színészet nem nemzeti. — Végre, vessünk, ha úgy tetszik, egy oldaltekintetet német színpadunkra. Itt a lehetőség tömött házbán néhány nap óta adatnak a „Zauberschleier“, „Aline“ és „Todtentanz“ című — „bohózatok“ — oder was? — valóban, nem tudjuk nevén nevezni az illy darabokat, hol a díszítvények fő-, a személyek pedig csak mellék-szerepet játszanak.

Megyel közlések.

Pest megye évnegyedes 's idej első közgyűlése mártius 19-én kezdődött főispán helyettes elnöke alatt. Épen e nap levén a fenséges Nádornak, e megye főispánjának névünnepe, mi természetesb, mint az, hogy a főisp. helyettes urnak ez iránti figyelemzetése nyomán a közörm felkiáltásokban 's általános éljenezésekben nyilvánult. Tiszta kifejezése volt ez a fenséges nádor-főispán iránti benső érzelemnek, mely üdvözlő levélben is kijelenteni határozottatott, 's mely épen e napon ismét újabb alkalmat nyert öregbítésre 's megerősítésre, ha már eddig is nem gyökereznek kiirhatatlanul a keblek mélyeiben. Alkalmom erre pedig azon jogérzet és törvényesség nyilvánosságában kínálkozott, melyet nádor ő fensége olly példásan tanusita az által, hogy emlékeztetést nem várva önkényi megkérdetett főisp. helyettes ő nga által a RRket: kívánják-e a közelgő május elején letelendő tisztviselési törvényes időszak alkalmával a tisztújítást azonnal megtartatni, vagy célszerűnek látják e azt elhalasztani, míg az országgyűlés berekesztetik? A RR. közakarattal ez utóbbit fogadják el, mi eléggé bizonyítja, hogy semmi sürgető körülmény nincs, mely miatt a tisztválasztás minél előbbi megtartását ohajtanák. — Ismét egy nagy lépés történt e megye részéről is, melynek valamint már néhány megyében előzője volt, úgy, reméljük, még számos utánzója leand, 's legyen is minél több, ohajjuk, — 's e lépés a telekdíjnak közértelemmel történt, elvbeni elfogadása. Ez magában véve is örvendetes annál is inkább, mivel vannak megyék, melyek Pestnek példáján szoktak indulni; de annál jelentékenyebb, ha fölveszszük, hogy az által a közös teherviselésre mintegy ut készítetik, 's hatalmasan előmozdítatik azon az ország üdvét szilárdul megalapítandó elvnek életbeléptetése. — Az országgyűlési követek tudósításai 's eddigi eljárásuk helyeseltetvén újabb utasítások is adtak. A megyei kicsapongások tárgyában, mivel a RR. táblája részletekbe is bocsátkozott, csupán általános utasítás adatott ollyképen, hogy követ urak ebben is, mint eddig, a megye szelleméhez alkalmazkodjanak, ebbeli biztos tapintatukat nem akarván aprólékos megkötésekkel korlátozni. A verificatio az országgyűlésre bízott, úgy mindazáltal, hogy a megyék választási és visszahívási joguk sértetlen maradjon. A magyar nyelv ügyében k. leiratot nem látván egészen kielégítőnek a RR. ez úgy további fejlesztésének sürgetése követ urakra bizatik. A városok rendezése Zeng városára is terjesztessék ki, mind katonai mind kamrai kormány alóli felszabadítás mellett. A katonai határörvidékek állapotának az alkotmánynyi összehangoztatása iránt orsz. választmány küldessék ki. Utasításul adatott egyszersmind egy nemzeti polytechnicum felállításának sürgetése, főleg az által pendítettven megujlog, mivel Farkas Ignác végrendeletileg illy célra 500 ftot hagyott. Vita folyt még szóbeli perekben kiadott két cancellariai parancs felett, melyek egyike el is fogadtatott. A lemondott Ruttkay János tb. helyébe a megyei főgyámnoi díszes tisztségre Halász Boldizsár választatott; tszlib. aljegyzökké pedig főisp. helyettes ő nga Halász Gedeon és Beniczky Ödön urakat nevezte ki. (Folyt.)

△* Biharból (martz. 4-től 18-kaig tartott évnegyedes közgyűlés kivonata.) Jog és szabadság korunk dicséretes jelszava, 's még is gyakorlati életünk semmit annyira meg

nem czáfol, mint épen jog és szabadságot, 's ha ez igazság alkalmazásával helyhatóságunk kifolyásait kísérjük meg, fájdalommal kényszerülünk megvallani, hogy közgyűléseink, melyeknek békés uton a nemzet érdekében ohajtott részletes egyesülésnek és közjó-ihlette testvérülésnek kellene lenni, nem egyebek, mint nagyobbbrésint politikai egyedárúságok, melyekben az újításvágy és átalakítási szellem az idő lelkét ünhitte túlszárnyalta, 's a liberalisnak nevezetű szeretett felekezet a szólásszabadság jótékonyosságával uszoráskodván, az ellenfél véleményét öllőjával törekszik nyesegetni, mert azt nem sziveli, hogy a földön illy gondolatnövény is sarjadhassék, mely nem az ő patrioticus melegágyának köszöni eredetét. Innen van, hogy törvényért küzd, ha az alkalom mint reformernek hizeleg, 's a minden uton megingatni célzolt alkotmány szentségét hozza fel védelmül, ha az alkotandó törvény monopolizáló czéhbéli önkényét korlátozná. Szóval: olly idealis aranybárványoknak tömjénez, melyeknek lába cserép és mégis a nagy mindenséget szerető körötte tánczoltatni. Ezt hitünk szerint a következők némileg igazolnadják. Előkerülvén t. i. a hongyülesi ifjuság kicsapongásában érkezett k. k. leirat, hallók, miként annak a hongyülesi teremben történt alkotmány és józan rendellenes része a csordultig tölt közvélemény méltó megbosszulásának mondatott, és csak az utczán történtek helytelenítettek, holott ezek a terembeni előzményeknek olly physicali következményei voltak, mint szikravetésnek a puskapor fellobbanása. Hallók, hogy a közvélemény csak akép mondhatott U. B. felett kárhozatot, és ha Szathmárban az általa okozott több embernek halála nem volt új törvényre elég, miként lehetne ezen kicsapongási esemény, főleg miután a követi védszabadság megtámadót a nagyobb hatalmaszkodás, a kicsapongókat pedig rendőri törvényeink eléggé megfenyítik, 's új törvény által az ifjuság csak a politikai befolyástól szorítottak ki? 'S e részben tagadni ugyan nem lehet, hogy ezen elv — „corrupta respublica, leges plurimae“ — a gyakorlati élet szüleménye, de azt sem, hogy — „vitia legi cedunt“ — és mikor fenálló obscurus formalitásaink legszigorubb törvényeinket is gyakorlatilag lágyítják, sokakat pedig az ussá erősödött abusos alkalmazási életétől megfoszt, akkor a hiányok érzetéből felülről keletkezett törvény-ajánlatot csak azért, mert nem minühelyünkben került „nem mel, nem kell“ el visszautasítani, fogalmunk szerint annyit tesz, mint az idő kulesát eltéveszteni, 's nemlegesen utat hagyni, mellyen sok szerencsétlen fiatal különben dicséretes heve ösvénylyére, a szülék elkeseredésére 's a hon kárára — a bün örvényébe vezérel, 's valóban ha egyéb tekintetek elnémulnának is az ajánlott törvény alkotása mellett, küzd érette a haza jövődjé, mely illy kihágást előző törvény nélkül megtévedt sok szép reményű fiatal sarjadékon véres könnyekkel siránkozik. A többség azonban törvény ellen nyilatkozott. — A magyar nyelv tárgyában k. k. leirat örömmel fogadtatott 's a többi pontra nézve szorgalmazás adatott utasításul. — A k. biztos jelentése következtében is érkezett egy hlytői intézvény, melynek folytán kimondatott, hogy a vádak, mennyire lehet, a vádlottakkal egyenkint fognak közöletni. Megszakadt tehát az üdvözítő fűszál, melynek varázsereje a nem-felelésre okot szolgáltatott; ennél fogva már valahára az előkerülendő meritum közelebb vezetend bonyolult viszonyaink kifejlődéséhez. Adja isten, hogy a kiengesztelődés anyala szöhhessen békeörömeiket a megbomlott viszonyok keserveibe. — de (?) Továbbá, minthogy a mármár lefolyandó hivatalokdási harmad-évek ez volt végső közgyűlése, felolvastatott e tárgyban B. Ö. követünknek érkezett azon levele, melyben a tisztujtáskor adott szavát beváltandó első alispáni hivatalát a RRk. kezébe visszabocsátja, mellyel kapcsolatban elnök másodalispán ur is az egész tisztikar nevében hivatali lemondást nyilvánított, ollyformán: hogy május 10-én túl hivatalukat folytatni nem kívánják. Marasztalás hangzott minden ajkáról, 's nekem Talleyrandnak azon elve: „hogy az ember nem azért bir nyelvvel, hogy érzéseit megoldja, hanem azért, hogy azzal épen érzéseit eltitkolhassa“, — önkénytelen mosolyt vont ajkaimra. A tisztikar tehát megmaradt, 's erre első alispán ur is levél által felkérteni határozottatott. Szönyegre kerülvén megyénk egy részét előzőlött árvezek szabályozása felett a tanácskozás, e részben huzamosabb lön a vitakozás, megemlítendőnek azonban csak azt vélem, mely az Ermenti vizszabályozó magány-társulat azon kérelme felett támadt, hogy a megye előbbi ígérétéhez képest a társulat által célba velt csatorna-ásásra naponkint 200 kényszerített munkást fizetés mellett rendelne el. Alig volt szónok, ki a személyes szabadság elveit tisztelve, magát a megye ígérő végzését helyeselhetette, 's e végzést megváltozott körülményeink között teljesíthetőnek vélte volna, de óriási erővel küzdött e mellett két liberalis notabilitás, és önrdekét nem ismerő adózókra végzésileg ohajtott volna pénzke-

resést tukmálni, holott az előfogatok eltörlése alkalmával a személyes szabadság védelmével fosztott meg sok érdekét nem ismerő adózót előfogati keresményétől. A kérelem teljesíthetetlennek határozottatott. — Közgyűlésünk vége felé e f. hó 15-én olvastatott fel K. G. hongyülesi követünk házi körülményei végett történt lemondása, — 's új követet ennek folytán april 29-én választandunk. —

§ Turóczbúl martius 12. A mult évben leégett megyeház teremében ez évi első közgyűlés ma és tegnap tartatott, különben e terem híján tavali 4 gyűlés alkalmával a vendéglői terem pótolván. — A számosan összesereglett nemesség gyaníttatá, hogy valami rendkívüli tárgy kerülend szönyegre; 's azt némelyek az első nap kihirdetett helyettesítéseknek, mások ellenben, egy tót-szerkezetű folyamodványnak, mellyben ő Felsőséghez egy, a deák nyelv fentartása érdekében intézendő felírásnak elhatározása kéretett, akarák tulajdonítani; azonban a tanácskozások legnagyobb csendben folyának, 's az említett folyamodvány szönyegre nemis jött, és alkalmasint nem is jövend. Miután a Helyt. tanács néhány intézménye kihirdetve lön, a követi jelentésekre került a sor, mikből egy kettő felolvastatván, egyik bíránk nádor ő fenségének a magyar nyelv körüli érdemeit emelé ki, 's köszönő felírást indítványozott. Az indítvány majd közös akarattal elfogadtatott, 's ez érdemben ő fenségéhez is hódoló felírás egyhangulag elhatározottatott. Mi a jelentések folytában adott pótló utasítás illeti, ebből megemlítendő: 1) Az U. B. szatmári követen elkövetett botrány általánososan rosszallatott, 's a fenséges nádor megkérdni rendeltetett, hogy a botrány elkövetőinek kinyomozására, és a bünösök megfenyítésére szükséges rendelkezéseket megenni kegyeskedjék; egy uttal az alapautasítás értelmében egy szigorú törvénynek alkotása hagyatván meg követeinknek, e végre szolgáló javaslatnak kidolgozásával megyei választmányunk megbízott. 2) A hasznos és kikerülhetlen országos szükségekre kívánt segedelmi ajánlás nem ellenezetik, ellenben az állandó megrovatásra célzó izenet nem pártoltatik. 3) Az 1840: 29. t. czben elősorolt engedményeket tágitani nem akarjuk. 4) Az utasítás-adás végett közölt indítványok halmozatára nézve, azon általános utasítás adatott követeinknek, hogy az alapautasítás elvei szabályul szolgáljanak. 5) A hazafusitást kérők, nemcsak szerzett érdemek szerint arra méltók legyenek, de minden különbség nélkül a taksákat is fizessék. Azon számos országgyűlési munkálat, millyen p. o. a kereskedési, népnevelési 'sat., véleményadás végett az állandó választmányhoz igazított. Más érdekes tárgy nem fordult elő, kivévén a jelen tudósításom elején érintett helyettesítéseket; meghalálózván t. i. szentmártonyi járás főszbirája Ruttkay Boldizsár, helyébe azon járás alszolgabirája Kossuth Lajos, ennek hivatali utódjaul pedig blatniczai járás alszolgabirája Tomcsányi Vilmos, végre ennek helyébe Záborszky Pál (tszlib. alügyész helyettesítéskép nevezettek. E kinevezésben személyekre tekintőleg a RRk. teljesen megnyugodtak; a formára nézve azonban némelyek sajnálatukat jelenték ki, hogy a helyettesítés a Rendek befolyásának egész kirekesztésével történt, hivatkozván mindazon esetekre, hol a Rendek illy befolyást gyakoroltak. E hónap 27-én fog évnegyedes közgyűlésünk tartatni.

© Csongrádból. Mart. 18. Megyénk évnegyedes közgyűlése f. é. martius 11-én vevén kezdetét, országgyűlési követeinknek több rendbeli tudósításai olvastattak fel, mellyek nyomán a magyar nyelv tárgyában f. é. januarius 23-án kelt k. kir. leirat közörmmel fogadtatván, követeink azon utasítást veendik, miszerint a kir. válasz ki nem elégitő pontjaira nézve is, kedvező törvény alkotását szorgalmazzák. — Az országgyűl. ifjuságnak Uray Bálint szathmármegyei követ elleni kihágása tárgyában érkezett k. kir. leiratra nézve, semmi utasítást sem adunk, azon oknál fogva, mivel követeink e részben azt jelentették, hogy utczán törtévé az állított kihágás, nekik arról semmi hitteles tudomásuk nincs. — A vesztegetési törvényekre nézve, első alispánunknak azon indítványait fogadtuk el és adtuk követeinknek utasításul, hogy a megyei kicsapongások felett, ne maga a pártokra szakadt 's annál fogva könnyen részrehajló megye, hanem mindig a legközelebbi érdekellen megye bíraskodjék, — továbbá hogy tisztujtás és követ-választás alkalmával a szóvali rábeszélés, vesztegetésnek ne tekintessék. — Végre jobbágyhelyeken a malmoktól állandó fizetés mennyiségét, törvény által kívánjuk meghatározatni. — Jövő évnegyedes közgyűlésünk július 15-ő napján, polgári pereket itelő törvényszékünk pedig június 10-ik napján veendik kezdetüket. — Rabjaink száma szerfölött szaporodván, fenytő törvényszékeket időközben többször fogunk tartani. — 100.

Külföldi hírek.

Spanyolország. A választások, Madridot kivéve, az ország minden részében az új törvény szerint folynak, 's hír szerint mindenütt a kormány részére ütnek ki. Jövőre a városi hatóságok olly férfiakból állandnak, kik földbirtokosak és rendszeretők. Madridban majd csak egy hónap múlva kezdődnek meg a választások, mivel a választók névsorával hamarabb el nem készülhetnek. Több helyen egyéneket fogtak be, kik a forradalomból mesterseget üznek; többi közt néhány czinkost is, kik a legközelebbi fölkéleknek Barcelona és Saragossában főszerepet játszottak. A kormány Spanyolországra nézve nagy szerencsétlenségnek vette elejét azon erőhatályosság által mellyel az összeesküvők irányában eljárta, mert az összeesküvés már nemcsak a felszigeten ágzott el, hanem Portugaliába is át volt ültetve, mint ezt az itt törtétek tanúsítják. Mi sokat tett legyen az ország megnyugtatására a kormány, abból is kiviláglik, hogy még csak nemrégiben is 220,000 fegyveres nemzeti katonaság volt Spanyolországban, most pedig ugyszólván semmi, 's hogy kevés nap alatt több mint 210,000 fegyvert szedettek be.

A 'Rota' egyházi törvényszéke mart. 1-jén Madridban ünnepélyesen visszaállította. A megnyitóbeszédben kijelenté az elnök, mikép a kormány legforróbb ohajtása a hajdani barátságos viszonyt a szentszékekkel helyreállítani.

Ha miniszterpárti lapoknak hihetni, ismét összeesküvésnek jöttek nyomába Madridban, melly mármár kitűrendő vala. Ennek következtében új elfogatások történtek. Az összeesküvők, mondják, azon sajtószertű tervet forralták, hogy több pontokon bizonyos löporfélé vegyítvényt szórjanak el, mellyre M. Krisztina bementekor a lovak tapodván azt szétcsattantsák; az innen származandó zavart alkalmul akarják használni a zendülés megkezdésére. Egyéb-iránt felfegyverkezve tömegesen Alcala készült, honnan mindenüvé valának kiküldendők igazgatókat. Ez mindenestre, ha többet nem is, legalább azt eredményezhette volna, hogy az alicantei és carthagénai lázadókról elfordítván némileg a figyelmet azoknak bátorságát fölelevenítsék.

Az Alicante ostromlására küldött valenciai tüzérség kiszállítását iszonyú szélvész akadályozá, miszerint a rendes hadmunkát néhány nappal elhaladt. E közben a zendülők mintegy 360 főnyi csapattal ki is rohantak a várból, de néhány ember vesztesége után visszaverettek. Ennek következtében számos pártos katona a kormány zászlói alá visszaállt. Ujabb hírek nyomán Alicante, mind a város mind a vár, martiusz 11-ken már a királyi seregnek megadta magát. Mondják, Bonet ellen saját társai fölkelték makacssága miatt, ki is szabadulni akarván boszujok elől ellillant.

Salamanca ur, a sógyedaruság bérlője pénzállapotja olly zavart vala, hogy mármár kénytelen volt bukását nyilván kimondani, de az alicantei lázadás kedvező körülményül szolgált neki hitelezői ellenében. A lázadók ugyan is megrohanván egyik sőtárát, azt kipusztították, az ott levő pénzeket elvitték, a lajstromokat és számadó könyveket megégették. Ezek szerint Salamanca ur az ott szenvedett kárt több millióra teszi, 's nem akarja szerződése pontjait teljesíteni, míg a kormány nyal nem egyezkedhetik.

N. Britannia. O'Connellnek Londonban a birminghami ünnepélyhez hasonlót készítenek a szabadelműek. A Coventgarden-színházban ezernél többre menő terítékek adatik lakoma az ő tiszteletére, mellyben néhány igen tekintélyes angol kath. lord is részt vendő. Politikai áldomásokat nem szándékoznak inni, csupán a dublini statusperre vonatkozókat. Shrewsbury lord maga is egy áldomással tisztelendő meg O'Connellt. A belépti jegyek már eleve elkaptak, 's a páholyok hölgyek számára lőnek fentartva. — Aztán tagadja valaki, hogy van hasonlat angol és magyar közt; mi is mindjárt lakomázunk minden alkalommal.

Franciaország. Az öt főpap emlékiratára mart. Sán következő iratot küldött a párisi érsekhez: „Kegyelemesség egy emlékiratot nyújtott be a királyhoz, mellyet ön helyetteseivel határozott 's aláirt. Ezen emlékiratban, mellyben az oktatászabadság kérdését saját szempontból vizsgálja ön, általános homályt ügyekvék ön az egész tanítótestületre vetni, és sértő vádakot emelt a király egyik ministere ellen. Egy hírlap még közzé is tévé ez emlékiratot. Nem hiszem, hogy ezen utolsó tény önnek közremunkálásával történt volna, meg kell azonban önnek mondanom, miszerint a király kormánya magát az ön által aláirt iratot sem helyesli, mivel az nyilván törvénybe ütközik. A törvény tilt minden tanakodást a fölhatalmazva nem levő püspöki gyűlésekben, és igen különös volna, ha e tilalom kijátszathatnék egy levelezéssel, melly a határozatot szülé 's a tárgyalást esz-

közlé, a nélkül hogy gyűlés tartatott volna. Reményem, elég lesz önnek a Concordatum organicus czikkeinek alaphatározatait emlékezetébe hoznom, miszerint ön azok megsértésétől jövőben óvakodjék. Legyen bizonyos kegyelmesség mély tiszteletéről.“ N. Martin a pécsetör, igazság-ügyi és cultusminister.

A Páris erősítvényei fölötti vitályt semmikép sem egyenlítetté ki a kamrai vitakozás. 'S ez nem is történhetett, mivel egy részről az előterjesztvények ollyasmint kívántak, mit egy tag sem ohajt, 's más részről olly kérdést penditettek meg, mellynek jövődő elhatározása iránt a kamra nem akarta magát eleve megkötni. A várdák 's a körfalak két rendszerének pártolói most is élesen állnak egymás ellenében, de mindamellét kiült, hogy alapjában véve az erősítvényi elvnek nincsenek jelentékeny ellenzői. Arago rekeszté be az ebbeli vitakozást, 's bárha az ellenzék serpenyőjébe veté szavának súlyát, még is inkább az elkülönözt várdák, mint az erősítvényi munkálatok ellen általában emelt szót. Főleg az építés czelszerűtlenségét támadá meg annyiban, hogy a várdák nem képezvén a körfalakkal zárt egészet a védelemre nem igen alkalmasok. A többek közt egy tekintélyes tisztnek azon nyilatkozatára hivatkozott: hogy föllegvár nem egyéb, mint megerősített pont valamely város közelében, mellyen uralkodik 's mellyet összezúzhat. Föllegvárak nem veszélyesek a kül ellenségre nézve, hanem inkább a zsarnokság fészkei, mellyek a népek boszúságát, 's a jó polgárok haragját jogosan felébresztik.

A 'Patrie' és más lapok szerint a Parisban tartózkodó olasz menekvők a rendőr-ispán elibe hivatnak, ki nekik kijelenté, mikép a francia kormány Mazzini bujtogatásáról, mi által az olasz felszigetet fölzendíteni szándék, értesülve van, 's inté őket, hogy magoknak ártandók, abban bármi részt venni óvakodjanak.

Olaszország. Mint tudva van két évvel előbb, több olasz statusban könyveket gyűjtöttek az athenéi könyvtár gyarapítására. A sardiniái állodalombban jelenleg szinte illyesmivel foglalkodnak egy könyvtárnak Konstantinápolyban leendő megalapítására, mellynek fölügyelésével az ottani domokosszerzeteseket szándék megbizni. A turini, genuai, és alexandriai zárdák kinevezvék az illyenü ajándékok elfogadására, mik aztán később rendeltetésük helyére juttatandók lesznek.

Az aquilai gróf, mindkét Sicilia királyának testvére, febr. 22-ken Braziliába vitorlázott, ott a császár hugát, Dona Januariát nőül vendő. Mondják, végkép ott fog maradni, a császártól terjedelmes birtokokat, 's császári fenség czimet nyerendő.

Németalföld. A rotterdami kereskedők a vagonadó-terv ellen egy tiltakozást nyújtottak a Rendek kamrájához, melly nagy zajt csinált, a javaslatnak e kamra általa elfogadtatását azonban nem akadályozá. — A mart. 7-kei Staatsblad pedig már közzé teszi a rendkívüli vagonadó 's a vele összeköttetésben álló önkényes kölcsön tárgyában készült törvényt.

Helvezia. Aargauban Schleuniger elfogatott, mivel a nagytanáchoz intézendő kérvényt tett közzé az iránt, hogy, ha az aargauai zárdák ujlag fel nem állíttatnának, legalább azoknak javai örökségkép a katolikusoktól kitűzendő köz czélokra fordítassanak.

Németország. Németország több pontjairól, jelesül a rajnavidekekről is hírek érkeznek, miszerint iszonyú szélvészek tetemes károkat okoztak. Így mart. 10-ken Mainzban olly orkán dühöngött, melly a rajnahidat több helyen kettészakítá, a legerősebb vas rudakat is széttörvén, minek következtében a szekéreni közlekedést meg kelle szüntetni.

Oroszország. Beszélék, hogy a czár a kath. ogyháza nézve szelidebb elveknél kezd engedni, 's hogy az orosz és római udvar közt némi közeledés történt.

Görögország. A mérsékelt párt teljes diadalt vitt ki. Metaxas is benyújtotta lemondását, mellyet a király el is fogadott. Miniszteriumból kiléptével a sept. 3-ka miniszterium feloszlattnak tekintendő.

Egyesületi közlések.

M. Gazd. Egyesület. A honi közönség ama nagyérdemű részének irányában, melly elhanyagolt hazánk emelésére czélzó minden közintézetet 's vállalatot tetleges részvétellel vagy buzditó figyelemmel kísérni szokott, kedves kötelességének ismeri alólirt a M. Gazd. Egyesület egyik szakosztálya által 1842. év végén részvények útján alkotott Budapesti országos gyümölcskert állapotjáról időnkint számot adni. — A kert, mint tudva van, öt e z e r pengő forintot vétett részletes lefizetés fejében; 's azon édes reményben ringatta magát a szakosztály, hogy széles e hazában könnyen fog két ezei kertbarát találkozni, ki egy-egy részvényt öt pengő forintjával egyszer és nem többször áldozik, ha nem is önzéstelen honszeretettől, legalább a bizonyos haszon és nyereség fejében, minthogy a részvényesek számára azon kedvezés költött ki, miszerint ők a nevelendő nemes csemetéket feleáron, l. i. mintegy 6—8 p. kron kapják — A szép remények azonban nem valósultak. — 1842-ik év végeig a két testvérházában összegyűlt 750 r. után 3750 ft. p. miből 2500 ft. a kert árán kiüzetett, 1179 ft. dolgozhoz értők ből álló vála s z t m á n y utasítása 's felügyelése alatt a kertre fordított. Ide értetik természetesen a kertész és napszámások fizetése is. 1843ban 270 r. után a 70 ft. 30 krnyi pénztármadvánnyal együtt összegyűlt 1420 ft. 30 kr., kiadott ellenben 1899 ft. 59 kr., miből a kert ára fejében csak 600 ft. fizettethetett, mert minden erő oda kelle fordítani, hogy az intézet minélelőbb megfeleljen hivatásának, 's csemetékekkel mind részvényeseknek szolgálhasson, mind pedig jóra törekvő közsegeket falkolák létesítésében segíthessen. — 1840ben tehát nem csak szerződés szerinti fizetéseit nem teljesítheté a szakosztály, sőt rendes költségei fedezésére is 479 ft. 29 kr. pengőt k ö l c s ö n v e n n i vala kénytelen! — Illy leverő körülmények között nem csüggedve ugyan, de mégis azon szorultságtól, mellybe a szakosztályt a fölébredt közszellem iránti alaptalanul nagy bizodalom helyezé, ösztönözve bátorodunk mindazon t. cz. hatóságokat 's egyesül. ügyviselő urakat, kik e kertet illető aláírás ivateket, vagy az aláirt részvényeket be nem küldötték, ezennel tisztelettel felszólítani, miszerint azokat akár postán, akár biztós alkalommal alólírtnak minélelőbb kezéhez juttatni kegyeskedjenek, bátran kecsgethetvén t. cz. részvényesinket, hogy már j ö v ő ő s z s z e l a n e m e s e s e m e t é k e l a d á s a b a r a c z k n e m ü e k k e l e j e j é t v e e n d i, j ö v ő é v b e n p e d i g m á r a l m á k ' s k ö r t é k i s l e s z n e k m e g s z e r e z h e t ő k, m e l l y r é s z b e n n e m c s a k a z é r d e m e l k ü l ö n ö s f i g y e l m e t h o g y a r é s z v é n y e s s e h o l o l l y c s e k é l y á r o n n e m e s c s e m e t é h e z n e m j u t h a t, h a n e m e g y s z e r s m i n d b i z t o s i t v a l e e n d a m e g s z e r e z e t t g y ü m ö l c s f a f a j á n a k ' s n e m é n e k h i t e l e s s é g é r ő l i s. — 'S h a t á n t a l á k o z n a k n e m f é r i a k a k é t h a z á b a n, k i k e z ú g y i r á n t e l ő s z e r e t e t t e l v i s e l t e t v é n, r é s z v é n y g y ű j t é s e ö s z t ö n s e r ű h i v a t á s t é r e z n e n e k m a g o k b a n, f e l s z ó l í t á s a i k r a s z i v e s e n s z o l g á l n u k a l á í r á s i i v e k k e l. — E g y é b i r á n t u t o l ó j e l e n t é s ű n k ö t a f e n f o r g ó c z é l r a k ö v e t k e z ő r é s z v é n y a l á í r á s o k t ö r t é n t e k: n. m. G a l a n t h a i g r ó f E s z t e r h á z y M i k l ó s u r ö e x c j a k i f i z e t t e t t 30 r é s z v. ; — n. m. K e g l e v i c h G á b o r f ő t á r n o k u r ö e x c j a i v é n e d d i g e l ő a l á í r t K i s P á l f u m. k o r m. 2, S z t a n k o v i c s J ó z s e f p ü s p ö k 2, D e s z a s z F e r. g r ó f 1, S e m s e y É v a K e g l e v i c h g r ó f n ő 1, K e g l e v i c h J á n o s g r. 1, H e r t e l e n d i I g n á c z 1, O e s k a y A n t a l k a s s a i p ü s p ö k 1, R i c h t e r A l a j o s p r e p o s t 2, N á d a s y L e o p o l d g r ó f 1, a g y ű j t ő u r ö e x c j a m a g a 5, ö s z v e s e n 17 r é s z v é n y e s. — T e k. S z a b ó M i k l ó s v a s m e g y e i f ő j e g y z ő u r s z i n t e 17 r é s z v é n y é r t é k é t k ü l d ő b e, d e a r é s z v é n y e s u r a k n e v e i t m é g n e m t u d j u k; N. H o n t v á r m e g y e n e m e s i p é n z t á r a k ü l d ö t t ö t r é s z v é n y t; t o v á b b á K a n i c z M. L. p e s t i n a g y k e r e s k. u r i v é n a l á í r t a k: E n g l á n d e r S a l a m o n 2, E n g l á n d e r H. 1, R o s e n f e l d M. L. é s f i a i 2, L e i t n e r J a k a b é s f i a i 1, D. H o l c z e r 1, B o s k o v i c s K á r o l y 1, P i n k a s A d o l f 1, F u c h s R u d o l f g y á r o s 1; a g y ű j t ő u r n a k a t y j a K a n i t z n. k e r e s k e l l e n b e n, k i i s e m b e r s z e r e t ő á l d o z a t a i á t t a l m á r s z á m t a l a n i n t e z e t e k n é l ö r ö k i t é b e c e s n e v é t, 's k i n e k j ó t e k ö n y i n d u l a t a v a l a m i n t c s a k e g y h a z á t i s m e r, m i n d n y á j u n k k e d v e s m a g y a r h a z á j á t, u g y m á s r é s z r ő l n e m e s t e t t e i t v a l l á s i e l s z i g e t e l t s é g n e m v e z é r l i, — m i n d e n f e l s z ó l í t á s n é l k ü l, s ő t a n é l k ü l, h o g y v e l e a l ó l í r t a l e g t á v o l a b b v i s z o n y b a n v a g y i s m e r e t s e g b e n á l l o t t v o l n a, ö t v e n p e n g ő f o r i n t o t k ü l d ö t t a z i n t é z e t n e k; a l ó l í r t i v é n a l á í r t a k: S a n d t n e r V i l m o s v a s á r o s 1, M u z e k M i h á l y m é s z á r o s 1, A l t e r J ó z s e f a s z t a l o s 1, C r e t t i e r K á r o l y á r e n d á s 1, K o l e c s a n y F e r. k e r e s k e d ő 1, S i m o n c h i c h I g n. p l é b á n o s 1, W o h l d r a n n J á n. p l é b á n o s 1, M ü l l e r J ó z s. g y ó g y s z e r é s z 1, K r a u s z K á r o l y 1, V a l e r o A n t a l n a g y k e r e s k e d ő 1, K a r á c s o n y i M á r i a a s s o n y 1, S t e i n d l F e r e n c z a s z t a l o s m e s t e r 1, S t e i n d l K á r o l y a r a n y m ű v é s z 1, H a l á s z F e r. t b i r ó 1, T ö r ö k P á l r e f o r m. l e l k é s z 1, K a n i c z f i a k e r e s k e d ő 1, F o g a r a s s y J á n. v. t. s z é k i j e g y z ő 1, G ö r z s y M á t h é t b i r ó 1, C s a p ó J á n o s h. ú g y v é d 1, S t a f f e n b e r g e r M. g y ó g y s z e r é s z 1, W i e r c z l e r V i l m o s 1, H i l d J ó z s. é p i t é s z 1, H i l d K á r o l y é p i t é s z 1, P o l l á k 1, S z á s z M á t y á s t a n á c s n o k 1, J u r e n á k F. M. 1, W e h n e r J ó z s e f f ő t a n í t ó 1, P o l á k M i h á l y c s. k i r. k ö m i v e s 1, P o l á k J ó z s. g y ó g y s z e r é s z 1, D e r r a M á r i a 1, D e v e t i c s M i h á l y k é m. s e p r ő m e s t e r 1, ö s z v e s e n 31 r é s z v é n y t. — E z e n f e l ő l m é l t. B a t t h y á n Z i c h y A n t o n i a é s K á r o l y i - Z i c h y K á r o l i n a g r ó f n ö k, k i k e k e r t e k o r á b b a n i s v e t t e k m á r r é s z v é n y e k e t, a h o z u j o l a g k é t k é: r é s z v é n y n e l j á r u l t a k. — B e z á r o l a g a z t s e m h a l l g a t h a t j u k e l, m i s z e r i n t m é l t. Z i c h y M i k l ó s g r ó f, e f á r a d h a t l a n u l l e l k e s p á r t o l ó j a i n t é z e t ű n k n e k, a k e r t e t t ö b b e z e r n y i v a d c s e m e t e v e l g y a r a p í t á. — A m l e g y e n a h a s z o n k ö z ö s e n a h o n é; d e a z á l d á s é s k ö s z ö n e t c s a k a j ó t e v ő k e t i l l e t i! — P e s t e n, m a r t. 1 s ő n a p j á n 1844. T ö r ö k J á n o s, m i n t a M. G a z d. E g y e s ű l e t t i t o k n o k a.

Énekiskola. A pest-budai hangász-egyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényeseinek mart. 17én megkezdett idei első közgyűlése jövő hétfőn (25én) reggeli 10 órakor a pesti redouterem épületében folytatották, mire meghíni a t. cz. részvényeseket kötelességüknek ismeri. Énekiskolai igazgatóság.

Hírlapi kalászkok.

Pesti Hírlap. (336 sz.) Vezérezik Pulszky Ferencztől illy czim alatt: Teledkj I. Előadja, hogy Sáros megye közgyűlésén a jelenvolt RRek közt nem találtatott, a kinek akár ezen elv ellen, hogy a magyar nemesség, ha csak nevéhez és becsületéhez hű akar maradni, a haza boldogságának előmozdítására nagyobb szerű terheket felvállalni köteles, — akár a gr. Széchenyi által tervezett kivételre nézve, ellen-

vetése volt volna; voltak azonban, kiknek a kölcsön eszméje visszatetszett, kik száz millió felvételének szükségességét kétségbe hozták, s aggodalmukat el nem titkolhaták az iránt, hogy országunk kereskedésének szenvedőleg állapotjánál fogva, a haza investíciójára fordítandó kölcsön vett tőke, csak hamar újra kimegy a külföldre, nagyobb szegénységet s egy nemzeti adósság nyomasztó terhét hagyván maga után. Ezekre nézve néhány megjegyzést tesz, melyeknek vejeje ezekben pontosul. Felhossa azon két sarkigazságot: hogy adóssággal barátságosan meggyezvén, az ellene rendelt csödpér megszüntetett. Ugyanez mult évi szeptember 12én 33473. sz. alatt kelt körlevélre hivatkozólag kihirdetés végett megiratik. Költ böjtmáshó 12én 1844.

mentességünk mellett a külföldnek egyenes adót fizetünk, mert az adót, melyet a brünni gyáros minden általa készített rőf posztóért fizet, mi fizetjük, kik az adó által megdrágult posztót veszszük, s így tovább. Így fejtegetvén ezeket, mutogatja, hogy a száz millió investícióra fordítván az egész adósság productív lesz, s öregbitendi a nemzeti tőkét. A remképül! felhozott nemzetek példája reánk nézve nem áll, mert azok csak folyó szükségüket fedezték adósságaikkal, s őket a rossz kezelés hozta bajba. Pártolván gr. Széchenyi törlesztési eszméjét nem kételkedik, hogy minden megye egy millió pengőt kölcsön kapjon, ha birtokosai elegendő bizosságot hitelesen kimutatni képesek. Javasolja, hogy orsz. választmány még ezen országgyűlés alatt gondoskodjék kivételi kulséről, s hogy a kölcsön kiadandó pénzekből minden megye legalább egy milliót kaphasson.

Szerkesztő: Szevcey József.

HIVATALOS JELENTÉSEK

Csődök.

9716. Pest városa tanácsának felírása szerint, Lemouton János hitelezői csödületének határnapja f. é. april 19kére tüzetvén ki, tömeggondnokká Lauber Imre, perügylőnek pedig Primayer János hités ügyvédek nevezettek. Költ böjtmáshó 12én 1844.

9955. Debreczen városa tanácsának felírása szerint, helybeli kereskedő Szabó Miklós hitelezői csödületének határnapja f. évi april 19-dik napjára tüzetvén ki, tömeggondnokká Kálmánchelyi Gábor polgár, perügylővé pedig Szilágyi István nevezetett. Költ böjtmáshó 12. 1844.

9969. Soprony vármegye törvényszéke jelentvén, hogy néhai Pottyondy Zsigmond, és felesége született Bolla Zsófia által közösen birt és egyedül Szili-Sárkány helységben fekvő házból álló tömeg ellen csőd rendelvén, az illető hitelezők megjelenésére f. é. april 27dik napja tüzetvén ki határidőül, s tömeggondnoknak Csupor Gábor szb., perügylőnek pedig Szarka Károly hités ügyész nevezettek. Költ böjtmáshó 12én 1844.

8803. Tolna vármegye csödtörvényszékének jelentése szerint, néhai Lang Sámuelnő paksi lakos tömege ellen csödületi per indítván, az illető hitelezők megjele-

nésére f. é. april 15ik napja tüzetvén ki határidőül s ideigleni tömeggondnokká Tóth János paksi uradalmi gazdasítz, perügylővé pedig Tóth István tisztí alügyész nevezetett. Költ böjtmáshó 5én 1844.

Csödszüntetés.

8364. Pest vármegye csödtörvényszékének jelentése szerint, néhai Fischer Ábrahám tinnyei lakos tömege ellen rendelt csödpér, minthogy a kihirdetett határnapon egy hitelező sem jelent meg s a csőd folyamatba tételét 1843ki június 20ra kitűzött határnap óta senki sem szorgalmazta, mint elhagyatott megszüntetett. Költ böjtelőhő 27. 1844.

9720. Arva vármegye jelentése szerint, Polatsék Lippmann hitelezőivel barátságosan meggyezvén, az ellene rendelt csödpér megszüntetett. Ugyanez mult évi szeptember 12én 33473. sz. alatt kelt körlevélre hivatkozólag kihirdetés végett megiratik. Költ böjtmáshó 12én 1844.

Kötelezvény-szemmisítési hirdetések.

9729. Heves vármegye, Török Sándor szolnoki lakos folyamodására a folyamodót szenvedőleg, néhai Malczér Péter örököseit pedig követőleg illető, 1832ik évi martius 22én 4417 v. ft 50¹⁰ kr. ról kiadott, kifizetése után azon-

ban eltévedt kötelezvénynek kitáblázata végetti megsemmisítésére kitűzött f. é. februar 17től számítandó egy évi törvényes határidő országszerte kihirdetettük. Költ böjtmáshó 12én 1844.

9962. Temesvár városa tanácsa özvegy Kuncz Erzsébet folyamodása következtében egy 1840ik évi mjus 12én kiadott s 1270 v. ft ról szóló s a mondott folyamodót keresőleg, Scheinert Ferdinánd és Teréz hitves társaknak csödtömeget pedig szenvedőleg illető letisztázott, de elveszett árjegyzéknek megsemmisítése országszerte kihirdetettük. Költ böjtmáshó 12én 1844.

Váltosemmisítési hirdetmény.

3335. A pesti első bíróság Váltótörvényszék által Leitner Móríc folyamodására közhírré tétetik, miszerint itt helyben 1843ik év julius 19én kelt, és Pesten 1844ik évi jözsefvásárkor fizetendő 100 p. ft ról szóló, a folyamodót rendeltére kibocsátott, Gerson Erzszt által zsidó irással elfogadott váltó elveszvé; a váltó birtokosa ezennel felszólítatik, hogy magát f. évi martius 18ik napjától számítandó 45 napok alatt ezen Váltótörvényszéknél jelentse — különben az érintett váltó megsemmisítetnek fog kijelenteni. — Költ Pesten a k. e. b. Vlt. szék 1844. évi mart. 18. tartott üléséből.

Gr. Széchenyi István legújabb munkája?! E napokban kijöend és kapható lesz Emich Gusztáv könyvkereskedéseiben Pesten uri- és kigyó-uteza szegletén, Budán a hajóhidnál. „Adó” és „Két Garas” Gr. Széchenyi István. Ára 1 forint 40 kr. pengő pénzben.

Trattner és Károlyinál, Pesten, uri-uteza 453. sz. megjelennek naponként A főméltóságú királyi Curiának Itéletei (az Országgyűlés alatt) 1844. egész évre 6 pengő forint. Váltó és Csödületi Pörökben hozott birói Határozatok 1843-dik évi folyamata 6 pengő forint. Hármas Kis-Túrkör legújabb kiadás 1844. Kilencz oldalékkal 25 ív, ára 24 kr. pengő pénz.

Hirdetmény. 2-3 Anmgu magy. kir. udv. Kamara rendeléséből közhírré tétetik, miszerint a rosenbergi kamarai ser és pálinkaház a hozzátartozó 1/2 hold kerttel, s 12 1/2 hold kaszálóval f. é. 15o novembertől kezdve, hat egymástutáni évre, s így october végeig 1850. — Nemkülönb a lykavai kamarai erdőben találtató bukkfatapló szedhetése, szünte f. é. november 1jtétől számítva, három következő évre, s így 1847. év october utoljág az ezen czélra f. évi ma-

WAGNER József műárosnál Pesten a servitateren ujonan megjelent s Bécsben Müller H. F. és Pozsonyban Streibig K. uraknál is kapható: Der „Negerseilve“ (a negerrabszolga), költemény Vogel T. Nől, egy hangra zongorakísérettel, zenére alkalmazta Hölze T. Seraf, a pécsi székesegház karmestere. Ára 1 ft p. p. ben. MÜLLER H. F. nál Bécsben ujonan megjelent, s Pesten Wagner Józsefnél kapható: „Krisztus az előfák hegyén“, köre nyomva Geroschtul. Ára 2. ft p. p. ben.

Haszonbérleti hirdetmény. A nmlsgu m. udv. k. Kamra rendelétre közhírré tétetik, hogy f. 1844. apr. 1jtén d. e. 9 órakor a kamarai jözsághatározású iróteremben Ó-Budán 1) a serfözési jog sörház nélkül Ó-Buda koronai m. városban. 2) az uradalmi korcsma a monostori hártárban a dunakeszii átjárásnál, saját italmrészi joggal. 3) a tótfalusi és bogdányi dunai halászat, és végre 4) az urasági szárazmalom Zsámbékon az utánajáró 22 1/2 hold szántóföld, 4 1/2 hold rét és 1/2 h. kertfölddel, — és pedig az óbudai serfözési haszonvétel 1844. június 1jtétől; a többi fenemlített haszonvételek pedig 1844ki majus 1jtétől kezdve három évre a legtöbbet igérőknek haszonbérbe fognak adni.

Miért is a bérleni szándékozók fölszólítatnak, hogy a fönkített napon és helyen a szükséges bánatpénzzel és más szabályszerű kellekekkel ellátva jelenjenek meg. A bérleti föltételeket a fennevezett iróteremben addig is megtekinthetni. A kitűzött határidőntulig éretek semmibe sem vétetnek. 1-3 (*58) Érmelléki borok eladása. 3-3 Gróf Zichy Ferencz urnak diószegi uradalma részéről köztudomású adatik: hogy a f. 1844ki évi april 24 és 25kén Debreczen és Nagyvárad közt fekvő Diószeg mezővárosában, az uraság pinczéjében különbféle s többnyire 1811, 1827 és 1834ki évi termésheli fehér borok — árverés útján — eladati fognak, — mely árverésre a venni szándékozók ezennel meghivatnak aza f-

Wagner József műárosnál Pesten a servitateren kizárólagos tulajdonjoggal ujonan megjelent: Szemere Bertalan arczképe, élet után rajzolja és köre metszve Eybl F.-től. Ára chinai papíron 1 ft 40 kr., fehéren 1 ft 20 kr. p. p. ben. 2-3

Table with columns for location (Pesten, Komáromban, Szegeden, Baján, Miskolczon, Temesvárott, Pozsonyban, Nagyszombatban, Győrött, Mozsonyban, Sopronyban, Pécselt, Beszterezebányán, Veszprémben), date (1844. martz 22), and prices for various goods like flour, oil, and wine. Includes a section for 'Pénzkelet' with exchange rates for Bács, Martz 19én 1844.